

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Mourier, Ferdinand-Louis.; ved F. L. Mourier.

Nogle berømte Mænds og Qvinders

Levnetsbeskrivelser, hvilke som Fremmede

indkomne til Danmark, have efterladt sig et

fortjent Eftermæle

Udgivet år og sted | Publication time and place: [Kbh.], [efter 1807]

Fysiske størrelse | Physical extent:

62 s., 32 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Mouriers

Bogenbeskrivelse

I. 2. Hefte

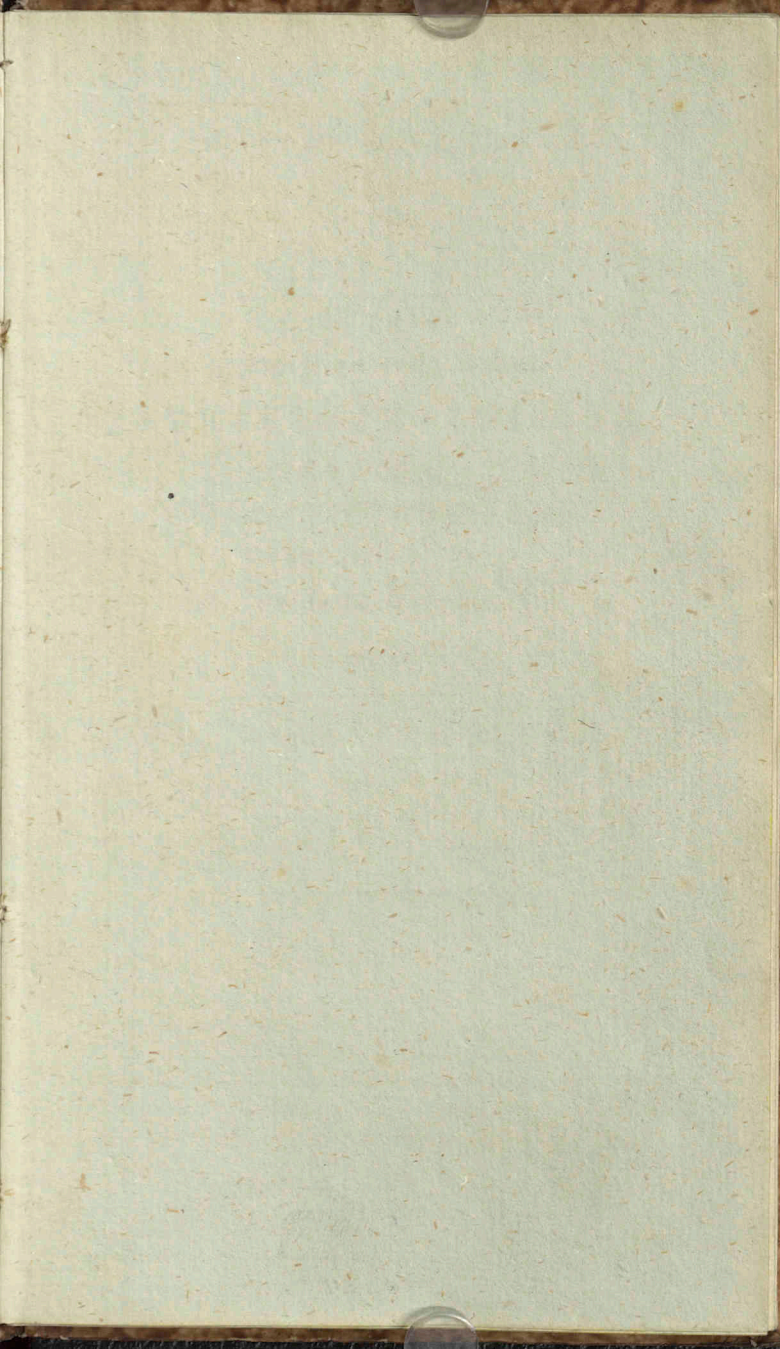
42. - 12 - 80

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020874784

N o g l e
berømte Mænds og Qvinders
Levnetsbeskrivelser,
h v i l k e,
som Fremmede indkomne til Danmark, |
have efterladt sig
et fortjent Eftermæle.

Ved
F. L. Mourier,
Pastor pr. ved den reform. Menighed i Kiøbenhavn.

Første Hæfte.

1801
Bibliotheca Regia
Hafniensis

1801
Bibliotheca Regia
Hafniensis

1801
Bibliotheca Regia
Hafniensis

1801
Bibliotheca Regia
Hafniensis

I.

Huguetan af Gyldesteen,

Exempel

paa Vindfibelighed, Lykke og høi Levealder.

Prends-moi le bon parti, laisse là tous les livres :
Cent francs au denier cinq, combien font-ils ? vingt livres,
N. Boileau-Despréaux.

Forerindring.

Hvad adskillige af mit Sogn, som erindre sig Greve af Gyldesteen, fortalte i de første Aar, jeg var bleven boesat i Kjøbenhavn, om denne Lykkens Mand, i sin Tid en af den Franske Kirkes Medlemmer, havde allerede opvakt min Deeltagelse for hans Levnetsbeskrivelse. For at faae Kundskab om Personen selv, og forsikre mig om Virkeligheden af alle hans Hændelser, der mere ligne en Roman end sand Historie, greb jeg strax Leilighederne, til at underrette mig derom. Men Underretninger af en fyldestgørende Bessaffenhed vare ikke lette, at erholde. Hvor mange Bøger, Dokumenter, Journaler, har jeg ikke maattet drive op, og det ofte med spildt Umage! hvor mange Personer og Enkelte af alle Klasser har jeg maattet

udforſke! hvor megen Møje, for at erholde viſte Data, og angive Kiendſgierningerne med Noiagtighed (Det vilde koſte mindre, at oplyſe Tildragellerne med et andet Lyffens Barn, der kom herind fra Lydſkland, under Frederik V, og døde Mar 1782). Imidlertid vilde mine Underſogeller kun have ſaldet ud til en Smaating, af Mangel paa tilſtrækkelig Hiemmel, derſom jeg ikke adſkillige Gange havde ſaaet en venlig Viſtand af nogle Benner fra Holland, ſamt af nogle Slægtninge af Familien Huguetan, der have forſkaffet mig gode Udtog deels af Familie-Papirer, deels af Dagſkrifter. Saaledes har jeg i mine Fri-timer ſamlet en Række af Optegnelſer, ſom kunde være til nogen Nytte, i det mindſte for Videtſkne. Adſkillige af diſſe Optegnelſer tiende til, at vække Opmærkſomheden paa Kiendſgierninger, ſom vare intereſſante at komme til Kundſkab om, og ſom, i adſkillige Hendeender, vedkom en merkværdig Periode; et Henſyn, ſom har opmuntret mig til et, ellers utafnemmeligt, Arbejde.

De, ved Udarbejdellen, brugte Skrifter:

1. Dictionnaire de Moréri, Art. Nassau.
2. Geneal. hiſtor. Adels. Lexicon, von Fr. Gauhen, in-8A, zweiter Theil, Leipzig 1747. S. 1525.
3. Familiepapirer, meddeelte af Perſoner fra Holland, beſlagtede med den afdøde Grev Gylde-nſteen.
4. Den i Kiøbenhavn værende franſk-reformeerte Kirkes Protokoller.
5. Suhms Samlinger, S. 150.

6. Udtog af det danske Kancellies Arkiver, mig seieligen meddeelt af Præsidenten Geheim. R. v. Brandt.
7. Adelsungs Fortsetzung zu Jöfers Lexicon, 1. 2., Art. Huguetan.
8. Mémoires de Maintenon, par La Baumelle, Maestricht 1778. p. 137-140.
9. Lettres de Mirabeau, 1791, T. I. p. 158.
10. Causes célèbres et intéressantes, etc. 14-18.
11. Mercure hist. et polit. de Hollande, Aoust 1707, Juin 1708, Février 1714.
12. Bibliothèque raisonnée des ouvrages des savants de l'Europe; année 1736. Art. Jean Le Clerc.
13. Gentlemans Magazin, London 1791.
14. Lettre de Mr. T. D. M. à l'un des ses amis à Lahaie, écrite de Nimvegue le 25 Mars 1711. sur les affaires de Mr. Huguetan d'Odyk, etc.
15. Mémoire abrégé sur l'affaire entre J. H. Huguetan et Tourton et Guiguer de Paris.
16. Memorie instructif met de Bylagen, in the Zake etc. in-fol. af 48 S. trykt i Holland.
17. Die bewunderungswürdige Gunst des Glücks 1c. des er: Les admirables faveurs de la fortune, ou histoire véritable d'un homme etc. etc. Lahaie et Leipsik, en Deel. 8vo. 1761.
18. Mém. pour servir à l'hist. du 13me siècle, par Lamberty, 4to.
19. Allgemeines historisches Lexicon, Leipz. 1730.
20. Postman, 1705-1708. No. 955. og andre engelske period. Skrifter.

Johan: Henrik Huguetan, Baron af
 Ddyk og af det hell. tydske Rige, mere be-
 kiendt under Navnet Greve af Gyldesteen,
 blev født i Lyon i Frankrig, henimod For-
 aaret af 1654. Hans Fader var Johans
 Anton Huguetan, Boghandler og Bogs-
 trykker; nogle sige ogsaa, at han har været
 en betydelig Liebmand. Man seer endnu
 Bøger fra 1657, trykte hos ham, eller paa
 hans Forlag. Hans Moder var Margareta
 Pérachon. Begge Lyonesere af Føds-
 tel, Calv. Reformerte af Religion, og af Fa-
 milier, som vare bekiendte i Boghandelen *).
 Tre

*) Huguetans Familie, kiendt fornemmelig be-
 kiendt i Henhold til Boghandelen, var det dog
 ogsaa i Skranken. Johan Huguetan, Ud-
 vokst i Lyon, i Ludvig XIII. Tid, maaſkee Far-
 broder til vor Gyldesteen, need, siger man,
 nogen Navnfundighed, og var god Humanist. Han
 reiste til Gverrig, tilbragte nogle Aar der,
 og opsatte ved sin Hiemkomst, Aar 1629, en Pov-
 tale over hint Land, i et smukt latinsk Digt,
 hvoraf

Tre Sønner, hvoraf Johan-Henrik synes at have været den anden, og ligesaa mange Døttre, vare Frugten af deres Ægteskab.

Vor Johan-Henrik, født med Næb til Handelen, men især bestemt til Boghandelen, erholdt sin første Underviisning med Hensyn dertil. Han fik tidligen mere Smag paa Finanssager og Handels-Spekulationer, end paa Litteraturen, og taledes snart de forskjellige Sprog, som hans Kald gjorde ham nødvendige. Man kan ikke andet, end formode, at han

hvoraf Forfatteren til *Mémoires de Christine, reine de Suède*, T. I. p. 437, anfører nogle Vers. En anden Forfælder af samme Fædreland og Familie, ligeledes Advokat i Lyon, men mange Aar længere hen i Tiden end den nye Nævnte, reiste i det sydlige Europa, og udgav *Voyage d'Italie, curieux et nouveau*. Den blev giennemseet af Spyn, og udkom i Lyon 1681, i 12de3. Det var maaſkee Markus Huguetan, ældre Broder til Johan-Henrik, død som Boghandler i Amsterdam. Ihenſeende til disse *Pérachons*, en Familie fra Dauphiné, som Huguetan af Gyldeſteen horte til paa sin Moders Side, da ere de ligesaa bekiendte i Boghandelen som Huguetanerne. En *Pérachon* var Boghandler i Gené, i Selskab med Cramer, Aar 1714, og de følgende Aar. See *Les Lyonnais dignes de mémoire*, 2de partie.

han nød en temmelig omhyggelig Opdragelse, efter hvilken han drev Boghandelen med sin Fader. Men forresten veed man Intet om hans Ungdom.

Faderen Johan-Anton var død, da det Nantiste Edikt blev tilbagekaldet Mar 1685. Hans Enke, hans Døttre, og hans Sønner, flygtede, med nogen Formue, fra Lyon til Amsterdam. Johan-Henrik, allerede indtraadt i Handelen, forblev allene tilbage af Familien i Frankrig, hvor Kongens Erklæring, isald han vilde blive Katholik, gjorde ham til Herre over alt det Gods, som Faderen havde efterladt sig ved sin Død. Men dette Gods (strev siden en af hans Venner fra Nimwegen) kunde ikke bedrage hans Samvittighed. Han betiente sig kun af den Lilladelse, han erholdt, at opholde sig i Frankrig, for at faae sin Formue derud fra, og lade den gaae over, hvilket ogsaa stete, til Holland, paa nogle Kapitaler nær, som han ikke kunde faae Raade med. Skiondt egentlig boesat i Lyon, hans Fædres Fødested, boede han ogsaa, og handlede i Paris, hvor han var Mar 1686, da hans Søn Desmercières blev født. Ved Mar 1690, forlod han Frankrig, for at forsoie sig til sin Familie, og ankom til Amsterdam, hvor han tildeelte enhver af sine Brødre og Søstre den Andeel, som tilkom dem af

af det omtalte Gods; særdeles Hovedarvingen hans ældste Broder.

Denne Broder, Ex-Albvokat, som havde begyndt paa en meget indbringende Boghandel i Amsterdam, lod han deeltage i alle sine store Forretninger. Begge som Borgere i denne Stad, og naturaliserede Hollændere, gik i Selskab med hinanden som Bogtrykkere, under Firma Brødrene Huguetan, og bleve meget bekendte. De havde ogsaa Boglade i Antwerpen; i det mindste findes Bærker, for Ex. Patres apostolici af Cattelier, trykte i Antwerpen, sumptibus Hugueranorum, Langstra, som man har paastaet, at have beriget sig ved Salget af Børnebøger og Messsebøger, forlagde de adskillige Udgaver af uhyperlige Bærker i den hellige Literatur og Kritik; de trykkede iblandt andet det Meste af den berømte Johan Le Clercs Bærker. Ogsaa dreve de Bøxelhandel. Johan Henrik, forresten mere Finanzier end hans Broder, gjorde, samme Tid sine Spekulationer paa de offentlige Fonds i Frankrige, havde allerede forpagtet offentlige Afgifter, og tog Nytte af sin Kundskab om Tyrskernes forskjellige Interesser. Det var i dette Tidrum, Aar 1697, at René Frants Brétonville, som mange have anseet for, at være hans Son, kom til Verden i Amsterdam. Dette forholdte sig, som det vil, Brødrene Huguetans Handelselskab var lykkeligt, og varede indtil den ældste Mars

Kus's Død; og da han ingen Børn havde, lod han vor Johan: Henrik arve alt sit Gods. Det var rimeligviis ved denne Leilighed (henved Aaret 1700), snarere end ved Fallit, at Huguetans Magaziner bleve lukkede, og deres Boghandel afbrudt, om den ikke hørte ganske op.

Virkelig foretrak Huguetan, uagtet alt hvad Boghandelen havde indbragt ham, et andet Slags Forretninger, og saae hen til Lykken i det Store. Arven efter hans Broder, forenet med hans egen Arvpart og med Handelsfordelene, gjorde ham allerede til Besidder af betydelige Eiendomme. Hertil maatte endnu føies den Medgift, som blev bragt ham af Pionsu Suzanne Testas fra Amsterdams, af Fransk Herkomst, som han ægtede i denne By, 30 Januar 1701. I det han saaledes frasagde sig Boghandelen, oprettede han et Kontor, nedsatte sig som stor Banquier i denne Hovedstad, for de forenede Nederlande, hvorfra han korresponderede med Europas fornemste Handelshuse. Især stod han saaledes i Forbindelse med Ridderen Samuel Bernard *), det Franske Hof's Bøxeler, en af de
overs

*) Samuel Bernard (kaldet Dangeau) tilbød sex Millioner, for ikke at blive taxeret. Denne berømte Financier, Son af en Maler i
Pa.

øberordentlige Krigsskatmestere, hvis Rigdomme ofte var Ludvig XIV. til stor Hiælp. Huguetan havde desuden Huse, til sin Pengehandel, i Paris, i Genf, i Antwerpen, i Lyon, i Genua, i Mailand, og Guldmægtige paa de fornemste Stæder. Det er let, at slutte, at da han saaledes var i Gang med saa betydelige og udstrakte Forretninger, kunde han, i en lang Række af Arbeidsaar, og ifølge sin Handels Natur, forsøge sine Eiendomme betydeligen. Hans Kredit var endog saa vel grundet, at, da han endnu drev Boghandel, i den ved Freden til Ryswick endte

Paris, var bleven en af Hoffets fornemste Banquierer, og gaaer for, at have været retfærdig og mennekelig. Man kunde kalde ham sit Aarhundredes Lufullus, ihenseende til sine Rigdomme. Ludvig XIV. havde gjort ham til Ridder, siden til Greve af Coubert. Han døde i Paris, 88 Aar gammel, riig paa 33 Millioner, den 18. Jan. 1739. Han efterlod en Sønnesøn, Civil-Lieutenant i Paris, men kun lidet anseet. Man har længe troet, at Samuel Bernard var Jøde; men, siger en nyere Forfatter, han var det hverken ihenseende til sin Gudsreligion, eller sit Sindelag. — Der har, siden den Tid, været adskillige med Buel af Franke Hof-Banquierer, indtil den 1. Jan. 1767, da denne meget indbringende Post blev afskaffet ved en Forordning af Ludvig XV., og Regnskabs-Kassen oprettet, for at træde isteden.

endte Krig, havde han været udvalgt som en af dem, der sendte de fleste Remisser til Storbritanniens Armee i Nederlandene.

Forresten bekymrede han sig, som Handelsmand, kun lidet om hvad Partie han tjente, naar han kun vandt derved. Da Frankrig havde indsladt sig i Krig om den Spanske Arvesølge, og Handelen imidlertid var fri med denne Magt i Holland, indløde adskillige Hollandse Bankierer sig med, at udfæde Pengeleveranser til de Franske Armeers Lønning i Flandern og Italien. Huguetan underhandlede ligeledes med sin Korrespondent, Ridderen Bernard, for at gjøre samme Leveranser, og stod i Underhandling med Krigsministeren, for at forsyne de Tropper, som dengang tjente i Piemont, med Levnetsmidler. Han gjorde store Forstud, og gjorde sig snart nødvendig hos Ludvig XIV. Ministre *), ved sin Driftighed og sine store Udveie.

Han

*) Frankrig, udtømt paa Mennesker og Penge (siger La Baumelle), døde af Sult midt iblandt Glædesild og Te Deums Sange. Folket forbandede Seiersvindingerne, som altid forkyndte dem en ny Afgift. Ioden Sacerdoti og Boghandleren Huguetan havde, i lang Tid, underholdt Hoffet og Armeen; nu var den ene holdt i Fængsel i Genua for Gæld, og den anden reist ud af Riget med nogle Millioner.

Han stod paa dette Punkt, da Generalstaterne, i Mai 1703, efter Begiering fra den Brittanniske Regiering, forbode sine Borgere al Penge-Handel med Frankrig og Spanien; hvilket satte Huguetan, hvis Underhandlinger med den første af disse Magter ikke kunde blive fulgte, og han vilde have været alt for meget ved Ulydighed, i den Fornødenhed, at forlade Amsterdam. Han forsoiede sig til Genf, hvor han, som i en neutral Stad, kunde ligesuldt korrespondere med de fremmede, og hvor han betiente sig af adskillige Banquierers Kredit, for at vedblive med, at forsyne Frankrig med Penge.

Keiser Leopold, underrettet om de væsentlige Tjenester, som Huguetan herved gjorde de høie Allieredes fælleds Fiende, forlangte af Genfs Magistrat, at den skulle forbyde ham Staten. Men vor Finanzier fandt et Fristed i en Naboe-Landsbys udenfor denne Republik's Jurisdiktion, hvor han kunde fortsætte sine Underhandlinger. Sam. Bernard, som han især havde staaet i Brevveksling med, for at erholde de store Summer tilbage, hvormed han havde forsynet Armeerne i Flaanderen og Italien, lod ham forstaae, at han ikke kunne bringe dem i hans Pengeskrin igien, med mindre at han, Huguetan, vedblev at giøre sine Forstrækninger. Saaledes formaaede han ham hertil; og beløbe Summerne sig maanedlig til femten hundrede

brede tusinde Livres i Flandern, to Millioner i Italien, tre hundrede tusinde Livres i Tydskland, 1c.; hvilket varede indtil Enden af 1704.

I Januar 1705 kunde Huguetan endnu ikke erholde Udbetaling for de betydelige Forskud, han havde gjort; han forsviede sig altsaa til Paris, efter Indbydelse af Finanzministeren Michel af Chamillard, med Løfte, at man vilde lade ham vedersfares Ret angaaende hans Forstrækninger, som næsten beløb sig til tyve Millioner Livres, og tillige angaaende den anden Gæld, som han havde, siger man, at fordre. Forresten havde han nogle Regninger at bringe i Orden med Ridderen Bernard, som var ham 2,334000 Livres skyldig. Det var, som det klarligen synes, ikkun en Løffemad fra General-Kontrollørens Side, for at drage ham til Paris, og for at presse ham des bedre.

Med sin Ankomst til denne Hovedstad tilskændegav Huguetan strax, at han ikke mere var istand eller findet til, at vedblive Forstrækningerne, forinden han blev betalt alle sine Udlæg, og holdt fuldkommen skadesløs. Nu paatog Chamillard sig, at erholde ved Magten, hvad han ikke, efter Huguetans Sigende, kunde fordre af ham med nogen Ret; thi Ministeriet var i saadan Trang, at man, langt fra at kunne klare, trængte til nye Kapitaler. Ministeren lod ham give sex Bogtere, hvoraf tre fulgte ham

ham om Dagen, og tre andre vaagede over ham om Natten; og ydermere lod han ham sine Bastillen, om han gjorde Modstand endnu, som en Følge af hans Bægning. Huguetan, nødt til, at give efter for Myndigheden, lovede sig til, at gjøre, hvad man forlangte af ham, med de Ord, at han forlod sig paa Kongens Retfærdighed og Godhed. Han udsædede da de forlangte Bæxler til et Beløb af otte til ti Millioner, foruden nogle Millioner, som han skulde forskaffe i Penge; det Hele beløb sig til 14,520,738 Livres, som han ingen Borgen havde for.

Ihenseende til den Summe, som Huguetan skulde betale til Bernard, da bleve de to Finanzierer enige om, at henvende sig under Boldgiftsmænd, tage imellem de Banquierer i Paris, som Ministeren vilde udnævne. De paaafkøbte imod Huguetan, som, misfornøjet over den Kiendelse, de havde affaagt, beklagede sig høit derover, som over en alt for partisk Dom. Bernard foreslog nu en anden Boldgift, tilbød sig endog at frasælge Udsørelsen af hiin Kiendelse, og forpligtede sig til, at betale hundrede tusinde Francker til de Fattige. Ved denne Anledning er det, at Bernard, i et Brev til Hr. Pels, Riibmand i Amsterdams, gjorde et kun lidet smigrende Skilderie over vor Banquier, sigende, at han var stabt til, at bedrage Gud og Menneffene; og at han,

han, for at bringe den bekjendte Jesuit La-
chaise, Ludvig XIV. Skriftefader, paa sin
Side, havde havt den Uforfammenhed, at lade
hans Høiærværdighed forstaae, at han ville
blive Pave. Der blev imidlertid indgaaet et
flags Ening imellem de to Finanzierer. Hu-
guetan forpligtede sig til, at give Bernard
Bexler paa hans Venner og Korrespondentere
for en god Deel af Summen. General-Kon-
troløren gjorde Resten.

Saa snart Huguetan havde, som han
lovede, udbetalt de 14,520,738 Francker, tog
han Bagten fra ham, som han havde sat over
ham. Men denne sidste, som vidste, at dette
ikku vilde stee for et Syns Skyld, og blot for
en søie Tid, betiente sig af disse Frihedens
Øieblikke, til at tilbagefalde, hvad der var for-
regaaet; han skrev ved samme Kureer til sine
forskjellige Korrespondentere, at de ingen Bex-
ler maatte antage, uden videre Ordre fra hans
Side. Da rigtig nok deres Klarering, uden
Værdie i Handelen, vilde havde ødelagt Hu-
guetan uopreiselig, og tillige med ham ad-
skillige af de forenede Provindsers Banquierer,
som vare deelagtige i hans Sager, troede han,
at kunne protestere imod en saadan Bold, og
at betrygge sig mod Følgerne, ved at liste sig
bort. Saa snart han altsaa havde udsærdiget
denne Efterretning til sine Korrespondentere,
bringer han sine vigtigste Anliggender i Rigtig-

lighed, sanker, hvad han kunde, af sin Formue, gior sig selv betalt af den Kasse, han havde i sit Børge, for de Renter og den tilbageskaaende Gæld, som han paastod, man var ham skyldig, lader sin fornemste Guldmægtig (Leonard Dufour fra Genf) blive tilbage, samt mange Papirer, han ikke kunde føre med sig, og flygter hemmeligen fra Paris. Han forsøiede sig derfra saa listigen, og med saadan Til, at to af Hoffets Agentere, som vare sendte efter ham, først ankom til Antwerpen to Timer efter, at han var reist til Amsterdam. Han havde gjort sine Forberedelser, og taget sine Passer, som for at reise tilbage til Genf; men det var ham magtpaarliggende og hans egentlige Forsæt, at naae Holland, hvor han ankom, ikke uden mange Farer, i Midten af April 1705.

Det er denne Afreise, eller om man vil, denne Flugt, hvorom man har talt saa meget, som gav Anledning til saa mange Undersøgelser og Hændelser, der synes at grændse til en Roman. Var Flygtningen skyldig, eller var han blot forsigtig? Dette er det Banseelige, at afgjøre. Finanz- og Handels-Banen, overalt i en Bestyrelse, hvor det er saa let, at begaae Underflaet, er en slibrig Vej, hvor Samvittigheden bliver kun lidet hørt, og som kun meget saa have traadt fra med beholden Ufskyldighed. Var man end uretsfærdig imod

vor Finanzier, da var han dog ikke heller fri for Dadel, var det end blot, for at have gjort ubesindige Forstkud, eller altfor dristige Spekulationer, og saaledes sat sin hele Formue iove. Hans Rømming med en offentlig Kasse, skøndt den Nødvendighed, hvori han var, taler til hans Undskyldning, vilde blive vanskeligt, at retsfærdiggjøre. Hvad der taler imod ham, er ikke, at han er bleven offentlig afsoneret, og (som man paaftaaer) rettet in effigie i Paris; der ere begaaede saa mange Uretsfærdigheder i Verden, under Rettens Slør! Men det er klart af Memoirer udgivne i Holland, og af hvad der blev sagt paa den Tid, at Huguetau gjorde en Fallit, i det han rømte fra Frankrig, paa 5,468000 Livres; og at hans Opbud, som en stor Mængde Huse vare indviklede i, og som drog saa mange Ulykker efter sig, giens lod over det hele handlende Europa; at der skete Rets Forhør og Undersøgelser imod ham; ja at han endog blev erklæret for bedrager og Bankeroteer *), ved adskillige Dom-

sæt.

*) Jeronymus Penoir de la Robiniere (Broder til en Løge hos Ludvig XIV.), flygtet fra Gien paa Loire, med sin Familie, til Watlandet, havde sat sine Penge hos nogle Ridsmænd i Genf, hvilke, Aar 1705, bleve trukne med i Huguetaus Bankerot. Han maae være død i Genf, hvor hans Børn gaved sig til Haand-

vær.

færdsejler i Gens, Amsterdam, Lyon, Paris. Man besvolder ham for, at have, ved snedige Underhandlinger, i kortere Tid end de tre Maaneder, hvori han opholdt sig i Holsland, efter sin Rømning fra Paris, samlet, for sin egen Regning, en Summe af sex Millioner, og at have gjort den ulovligste Binding. Det lader alligevel til, at uagtet de Kontraordrer, han havde søgt, at udstede, havde dog adskillige Riebmænd modtaget disse samme Bexler, hvis Underskrift man havde ptiint af ham, saa at de maatte erklære sig for usormuende til at betale, da de ikke fandt sig istand til, at honorere dem. Der vare Gallitter i dette uheldige Aar, paa over 4,050000 Livres. Den Ulykkeligste var Stephan Desmeuve, Riebmand tilforn, en gammel, og meget agtbar, Mand, som fandt sig i en Afsekt for henved fire Millioner. Der vare ogsaa Tourton, Guiguer, ic.

Bed

værker, for det meste til Guldsmedprofessionen: de kom den ene efter den anden til Danmark, paa Overtalelse af den ældste Joh. Mackus, boesat i Kiøbenhavn, omtrent fra den Tid, da Freden blev sluttet i Norden. Han malede dem dette Rige som det forjættede Land. Deres Moder, Suz. Uvin, J. Penoirs Enke, fulgte efter dem, Aar 1731. Den bekiendte Politie-Lieutenant Penoir, død i Spanien, var af samme Familie.

Ved sin Ankomst til Amsterdam i For-
 aaret 1705, spildte Huguetan ikke et Die-
 blif, forinden han underrettede Prindsen og
 Hertugen af Marlborough, i Haag, om de
 Franſke Finanzers kritiſſe Forfatning, og om
 de Midler, hvoraf Hoffet betiente ſig, for at
 understøtte dem ved ſine Korreſpondenter i
 Batavien og andre Lande, ſom ſtode under
 de Allierte. Han ordnede ogsaa nogle Famis-
 lie-Anliggender, især ved ſin Broder Peder,
 ſiden Herre til Briehoeven. Da Hu-
 guetan nu ikke kunde tiene ſin egen Sag,
 uden ved at tiene Frankrigs Fiender, og ved
 at deeltage i deres Mag og Had til Ludvig
 XIV., ſolgte han ſig til de Allierte. Gene-
 ralſtaterne tilſtode ham ikke allene Legems Sik-
 kerhed, hvilken efterhaanden blev forlænget indtil
 1707, men de toge ham endog under deres
 Beſkyttelſe.

England var ham ikke mindre gunſtig.
 Da Dronning Anna merkede, hvor nyttig
 Huguetan kunde være hende, tilſtod hun
 ham ſin Beſkyttelſe ved et aabent Brev, dat.
 Kensington, den 8 Mai 1705; og ſendte
 det til London. Driftig ved denne Fordeel
 forlader han Amsterdam, og reiſer til Lon-
 don i Junii, for at underrette Regjeringens
 Medlemmer om de Franſke Finanzers ſande
 Forfatning, og om Midlerne til, at forſtyrre
 Underhandlingerne, ſom Hoffet lod giøre i de

Alliertes Lande, for at trække de fornødne
 Penge til sine Almeers Lønning. Han erklæ-
 rer paa samme Tid, at han har 105000 Pund
 Sterling mellem Hænderne, tilhørende Frank-
 rigs Undersaattere; hvilken Summe han un-
 derkastede Konfiskation, naar man kun overlod
 ham Brugten deraf. Den Brittanniske Regie-
 ring betiente sig af de Underretninger, Hu-
 guetan havde skaffet den, og tog passende
 Planer, for, i England, at forebygge de for-
 tredelige Følger af disse Underhandlinger; Dron-
 ningens Ministre sendte Huguetans Memoi-
 rer til Haag, paa det man skulde tage samme
 Forholdsbegreber i Holland. Men da de fleste
 af Amsterdams Banquierer, som stode i For-
 deel med Frankrig, og især Johan Tourton
 havde saaret Nys herom, magede de det saaledes
 ved sine Intriguer, at de stille disse Memoi-
 rer for den Stund ved deres Virkning. Det
 var under Huguetans korte Ophold i Eng-
 land, at han blev hestigen affioneret af ad-
 skillige fremmede Kreditorer, som grebe dette
 Dieblif, for at true ham, og gjøre sig betalte
 af det, som han skyldte dem. I dette Tæl
 var Anton Saladin fra Gens, som fik sa-
 ledes sat paa fem hundrede tusinde Francker.

Da General Kontrolør Chamillard
 imidlertid hørte, at Huguetan havde saa
 uilsærdigen forsojet sig bort fra Paris, at han
 havde været nødt til, at lade sine Papiere,

sin Fuldmægtig og adskillige Effekter blive
 tilbage i sit Værelse, lod han gjøre Beslag
 paa Alting, og Fuldmægtigen Leonard
 Dufour fra Gens arrestere. Hoffets
 Skatnestere, som stode i Forretninger med
 Huguetan, fik derpaa Befaling, at bemæg-
 tige sig alle hans Papiere, som man fandt
 hos ham, for at forfølge ham paa hvad Sted,
 han kunde være. Derfra, efter Huguetans
 Benneres Sigende, de mangfoldige Processer,
 for, i Holland, at drive paa Betalingen af
 de Bæxler, som man havde nødt ham til, at
 udstede i Paris, i Aprilmaaned 1705.

Efter en Stunds Ophold i London
 var Huguetan kommen tilbage til Holland,
 og havde ladet sig tilstaae fuld Sikkerhed imod
 sine Kreditorer. Men, da hans Memoirer,
 hvori mægtige Mænd sandt sig vanærede, hav-
 de opvakt ham Fiender i stort Antal, forlod
 han snart denne Provinds, for at begive sig
 til Utrecht, hvor han, paa det Foreslag han
 gjorde, at oprette Fabriker, og vise sig villig
 til, at ordne sig med sine Kreditorer, er-
 holdt Opholdssted og Borgerret. Han var
 ikke længe rolig her. Forsøgt af Retten lige-
 fra Gens, i Anledning af en Bæxel paa
 155000 Livres, og hans Arrest frivilligen
 udstedet af Magistraten i Utrecht, listede
 han sig bort fra denne sidste Stad paa en
 Bondewogn, Natten den 30. Octbr 1706,

efter

esterat have ladet bekjendtgjøre i Aviserne, at han rejste til Tydskland, i sine egne Anliggender: saa at dersom han havde skult sin Afreise, da var det, for at undgaae Estersættelser af Kongen af Frankrigs Minister; og at hans Guldmægtiger i Hag og Utrecht havde Ordre, at betale den Gjæld, som var ældre end fra 1705. — Men det viste sig ikke, efter de Undersøgelser som Hans Tourton anstillede ifølge heraf, at hans Guldmægtiger havde enten tilstrækkelige Midler, eller Guldmagt.

Finanzieren kom virkelig til Tydskland, hvor han tilbød adskillige Tyrker sin Tjeneste, og anholdt om Bestyttelser. Han henvendte sig til Tyrke-Biskoppen af Münster, til Landgreven af Hessenkassel; men fik ikke Modtagelse af dem. Han søgte at faae Bestyttelse og Borgerret af Magistraten i Nimwegen; men det blev ham afslaaet. Han indfandt sig ogsaa i England igien, og lod som, han ene tilregnede det franske Ministeriums Efterstræbelser, sine Reiser og sin Frygt, og erindrede om den Overlast, man havde tilføjet ham. Saaledes førte han, omtrent i tre Aar, det meest omskaffende Liv, og torde ikke, uagtet Bestyttelsen af Frankrigs Fiender, holde sig op paa de Steder, hvor han kunde frygte for Espioner fra denne Magt eller Retsens Forsølgelse af en Kreditor. Han var endog

endog i Skotland, eller lod i det mindste ved Budskab gjøre fordeelagtige Tilbud der, og forskaffe sig Understøttelse af dette Rigs Parlament, som virkelig udsædede Alfter til hans Fordeel, den 4. Januar og 17. Marts 1707; men under udtrykkelig Betingelse, at Rettens Gang hverken skulde lide Tvang eller Afbrud derved. I Junii 1707, kom Huguetan tilbage fra England til Haag, efterat have erholdt Forlængelse paa sin legemlige Sikkerhed, samt visse Friheder, og indsendt sig i Generalsstaternes Forsamling, for desbedre at forklare de, i hans Promemorier foreslagne, Udveje. Hvorpaa deres Højmægtigheder opsatte en Plakat, som blev bekendtgjort den 2. Julii derpaa, og endog fornyet to Aar derefter. Finanzieren var, uagtet deres Besskyttelse, altid i Fare, især fra Tourton, som af alle dem, der havde Sag imod ham, viste sig meest forbitret. For at tilintetgjøre deres Eftersættelser, opholdt han sig ogsaa en Tidlang i Biane, et lille Sted i Nærheden af Utrecht, under Greverne af Brederodes egen Suverænitet, et sædvanligt Tilflugtssted for uvederheftige Gieldnere og for ulykkelige, af Retten forfulgte, Rishmænd.

Frankrigs Ministre frygtede saa meget for en fuldkommen Forskyrrelse i dette Riges Finanser ved Huguetans Memoirer, at de, saasnart de fik den Underretning af deres Ud-

sen,

sendinge i Holland, at han søgte, at sætte dem i værk, besluttede de, at lade ham opsnappe i Haag, eller myrde der paa Stedet. Til den Ende kastede man Vinene paa nogle Korrespondenter af den omtalte Banquier, saadanne som var Ministerens Befalinger meest hengivne; og man udvalgte desuden nogle Offiserer, til at sætte disse Planer i værk. Den fornemste var Oberstlieutenant Gautier (Kistmester), som tog Generallieutenant Genet med i Sammenrottelsen; den sidste havde tilforn været i preussisk Tjeneste, men opholdt sig nu i Haag. Thi da Huguetan kom tilbage til Holland, havde han opslaaet sin Boepæl i denne Residens, hvor han endog lod bygge et stent Hotel, som er vedblevet at tilhøre hans Familie. Han boede ogsaa i Lou.

Iblandt de Korrespondenter, som havde det Hverv, at opsnappe Huguetan, fandtes en Franskmand af Fødsel, boesat i London, og naturaliseret Engländer. Han drog til Paris, kom derfra til Holland, hvor han lod anholde om et Pas til to Banquierer fra Paris, hans Fortrolige; og da han ikke kunde erholde det i Haag, udvirkede to Amsterdamske Banquierer, som vare af Partiet, saa meget, at de erholdte det, under Paaskud af deres Handel. I Kraft af dette Pas forsojede hine to Franske Banquierer sig strax til Holland, og havde Forhandlinger, med alle dem,

dem, som hørte til Sammentrøttelsen, hos de to omtalte Amsterdamste Banquierer, hvor alle Forholdsregler for at opsnappe Huguetan i Hag, bleve tagne. Den naturaliseerte Engelske Korrespondent blev modtaget med Godhed af Huguetan, og benyttede sig heraf, for, under et sfinbart Paaskud, at forsøge en troe Diener, som han havde, af ham, og give ham en anden i hans Sted, ved Navn Martinet, der skulde være en af de fornemste handlende Personer ved dette Tog. Huguetan, som ikke ymtede sigt, faldt i Snaren. Martinets Medskyldige, Offisererne, lode holde Hesteskifte tilrede paa Veien fra Gorkum lige indtil Grændserne af Lüttich, hvor en af Partiet, fra Namur, ved Navn Micau, skulde nærme sig med sin Troop. Efter disse tagne Forholdsregler, kom de omtalte Offiserer til Hag, Klokker og om Aftenen, i en til Foræksættelsen bestemt Berliner Vogn, og stillede sig paa de Boorhout under Træerne, hvor de havde alt det med dem, som var dem fornødent, til at bortføre den omtalte Huguetan, naar han tog allene hjem til sit, fulgt af den omtalte Martinet, som, ved deres Nærmelse, skulde kaste en Kapspe, han bar under Armen, over Hovedet paa sin Herre, og svøbe ham saaledes ind, at han hverken kunde skrig eller forsvare sig. Men da Huguetan ikke i Nat gik igien-

nem

nem det Sted, hvor han ellers plejede at tage
 Veien, begave disse Officerer sig, efterat
 have ventet indtil Kloffen to om Morgenen,
 tilbage til Hag. De kom endnu igien den
 følgende Dag; men altid omsonst. Da de
 vare flere end Een, og man havde lagt
 Merke til deres Udfærd, blev Magistraten
 underrettet derom, og gav Befaling, at have
 vaaget Pje med dem. Huguetan fik ogsaa
 Efterretning om, at man havde fore, at snappe
 ham op. Man arresterede Martinet og
 Obersilistenant Gautier. De andre toge
 Flugten, og kunne ikke blive grebne. Man
 satte en Priis paa Obersilistenants Genets
 Hoved; men forgjæves; thi han tyede som
 snarest, tilbage til Frankrig. Gautier og
 Martinet tilstode sin Forbrydelse, og erklæ-
 rede, at de havde paataget sig, at opsnappe
 Huguetan i Hag, eller at dræbe ham
 der, i Tilfælde af Modstand; tilligemed andre
 Omstændigheder, som findes i Processen.
 De bleve offentlig henrettede i Hag, den 16.
 Decbr. 1707, uden at Huguetan i mind-
 ste Raade lod dem aabenbare deres Partie, ja
 uden endog at han tillod sine Benner, at gjøre
 mindste Skridt, for at faae dem til, at aaben-
 bare alle deres Medskyldige, hvilke vare ham
 vel bekiendte.

Det følgende Aar (1708) dømte Hollands
 højeste Ret endnu en vis Mand til evig Lands-

fors

fordiløsning; han havde forhen været Rof hos
 Marfalk v. Overkerke, og blev overbe-
 viist om, at have lagt an paa Huguetans
 Liv, eller i det mindste paa hans Formue.
 Han havde skriftlig anmodet Finanzieren om,
 at lægge paa et vist Sted og til et vist Klok-
 keslet, en Summe Penge, som han angav, og
 det ellers under Straf af et saare slemt Puds.—
 Udskillige andre Gange, som det vilde være
 for vidtløftigt, at opregne her, var Hugue-
 tan nær ved, at blive myrdet af Udsendinge
 fra det Franfke Ministerium, eller af Folk,
 der vare beredte til, at paatage Alt, for at
 faae hans Penge, eller den lovede Belønning.
 Men, beskyttet af Høimægtighederne, som ikke
 yndede Ludvig XIV., slap han altid fra den
 Skjebne, som ventede ham i Paris, og hvils-
 ken han ikkun udstod, som vi har sagt, in-
 effigie. Man har her Føie til, at fortørnes
 over den Maade, hvorpaa Kongen af Frank-
 rigs Ministerium bar sig ad, for at hegne sig
 paa den rømte Banquier: thi lad os end for-
 udsætte ham ligesaa forbryderf, som man vil,
 er det ved Baghold, ved Mord, ved ligesaa
 kumpe, som fjendige, Midler, at man bør
 fremme Retten?

Huguetan var imidlertid bleven Enke-
 mand efter Suzanne Testas, efter at have
 haft en eneste Datter med hende, Margare-
 te, født i Amsterdam den 18de Januar

1702. Han ægtede, i andet Giftermaal, Mar
1708, dengang 54. Aar gammel, og boesat i
Hag, Maurice Margarete, Grevinde
af Nassau, Palef, vidtud besvognet med
Stattholderens Familie. Et glimrende Gif-
termaal, som han tildeels skjødte sin store For-
mue, men som ikke havde Bisald af denne
Dames Frender; om man kan troe nogle For-
fattere, som sige, at hun heri handlede
imod hele Familiens Lykke og Mod-
stand. Hun var en af de ni Børn efter en
naturlig Sønnesøn af Stattholderen Mauriz,
nemlig Wilhelm, Adrian, Greve af
Nassau, Herre til Ddylf, Zeist, Drie-
bergen, og Blikkenburg, første Noble i
Provindsen Holland, duelig Magistratsperson
og Underhandler, død den 21 Septbr. 1705;
hvis Ægtefælle var Elizabeth van der Nisse.
Det var maaskee fra hans nye Ægtefælles
Arveside, at Huguetan fik Herstabet Ddylf,
som var et betydeligt Gods i Provindsen
Utrecht, hvorfra han dengang tog Navnet.
Huguetan havde isvrigt ingen Børn i dette
andet Ægteskab, som blot skaffede ham Lette-
lse og bedre Støtte.

De af vor Finanzier forskaffede Underrets-
ninger om Kong Ludvig XIV. Finanzers
Forstyrrelse, hvilke, som vi have seet, vare
nærved at koste ham Livet, reiste siden adtil-
lige Amsterdamske Banquierer imod ham, hvilke
vare

vare interesserte i denne Forskyrrelse, for at
 forfølge ham med Søgmaal, hvilke (siger
 Brevet fra Nimwegen, skrevet til hans For-
 svar) vare ligesaa snedige som dumdriftige.
 Saaledes er det i det mindste, at det synes
 som, adskillige Maater dømte derom, hvilke
 betryggede Huguetan derimod, ved at tage
 ham under deres Beskyttelse, og tilstaae ham
 adskillige Gunstbeviisninger. Vi have anført
 hans Held hos den brittanniske Regiering, i
 London og Edinborg. Men han benyttede sig
 især af den Beskyttelse og Sikkerhed, som
 man havde tilstaaet ham i Holland, for for-
 trinligviis at forblive i denne Provinds, hvor
 han ogsaa havde sine fortroligste Forbindelser.

Hvor beskyttet han end var af hans
 Soveræner, Generalstaterne, og af nogle
 Fyrster, fandt Huguetan af Odyt sig dog
 altfor udsat i de forenede Provindser, hvor
 han havde været stedt i saa store Farer. Den
 7de August 1708, reiste han til Lydsland,
 for at undgaae Rettens Søgmaal for Ræms-
 nerne i Staden Utrecht; thi der var i den-
 ne Provinds Arrestbefalinger imod ham, efter
 hans Kreditorers Anmodning. Da den fors-
 nemste af dem, Johan Tourton, imidlertid
 var død, erholdt hans Enke Elizabeth
 Scholte af Hoffet i Holland et Arrest-De-
 kret imod Huguetan, dengang i Ex-
 mont, hvis Udførelse han, som man beretter,
 mods

modsatte sig med væbnet Magt, ved Hjælp af nogle Engelske Dragoner, som han havde bragt paa sin Side. Saaledes havde Kreditorerne adskillige Gange erholdt Domme over ham, hvis Eksekution det var ham magtpaaliggende, at sætte sig imod. Der var altsaa ingen Sikkerhed mere for ham i disse Egne.

Da var det, at han, efter at have gaaet glip hos adskillige Tydske Fyrster, saasom Biskoppen af Münster, Landgreven af Hessenkassel, søgte om Beskyttelse hos Hertugen af Sachsen-Eisenach, som virkelig tilstod ham den ved aabent Brev, den 15de Septbr. 1708: ja endog ved andre Breve af 20de Octbr. næstefter, da han var bleven optagen i den tydske Adelsstand, gjorde hans Høi hed ham til sin Statsminister. I denne samme Oktober-Maaned, blev virkelig hans Herfskab Odyt, ved Hjælp af Penge, som han forstod, at uddele i rette Tid, opreist til et Baronie, og han giort til Baron af det tydske Rige, ved Joseph I., som udstedte ham Patenterne dertil, daterede i Wien, den 12 Octbr. Efter megen Omreisen og adskillige Forsøg, snart hos een Fyrste, snart hos en anden, for at opslaae sin Bolig grundfæstet etsteds (thi han følte Nødvendigheden til Rolighed), prøvede han paa, at ned sætte sig i Berlin, hvor han, efter Kongen af Preussens Indbydelse, havde forsøiet sig hen med sin Søn Desmerciès,

res. Saaledes gik han fra den ene Kant til den anden, tilbydende de Lydske Tyrster sin Tieneste og sine Rigdomme; og opholdt sig lang Tid ligesom stult i dette Land. Han var nogle Maaneder i Hamborg, hvor han, siger La Baume, indførte et Handelsystem, som satte denne Stads Børs i en gyselig Uorden, og blev Marsag til, at Magistraten bad ham om, at reise derfra *). Saaledes, siger jeg, vankede han omkring i forskjellige Lande, fra 1708 til 1711, tilbydende Suverænerne sin Duelighed og Formue; men altid forfulgt af sin Frygt og af General-Prokyrøren, som Mirabeau udtrykker sig. Omfærd da den, for ham indbringende, Post, som Drosfard eller Amtmand over Staden og Landet Biane, var bleven ledig, udnævnte den regierende Greve af Lippes Detmold ham dertil, med Generalstaternes Minde, i April Maaned 1710. Huguet an opholdt sig indtil næste Mars. Foraar paa dette Sted, hvor han fik ikke allene Friheder og Forstaaelser, men ogsaa betydelige Rettigheder.

Derfra skrev han, i Mars 1711, til
Stor.

*) En Kiendsgierning, som det vilde være interessant, at faae stadfæstet; hvilket kunde skee i Hamborg selv.

Stor Pensionæren *) Ant. Heinsius, for at bevidne ham sin Altraae efter, at ende alle sine Sager, at sætte sig formelig i Frihed for de Forpligtelser, man havde ladet ham indgaae, og betrygge sig for Partiernes Sogemaal for stedse. Hvad enten han virkelig attraaede dette, eller det var blot et Praterie med den gode Billie, lod det alligevel som, hans Foreslag til Storpensionæren bleve tagne i Betragtning; ogsaa hans Kreditorer, som saae hans Fordele, og mistvivlede om, at saae ham til, at betale, skyndte sig med at søge ham. Paa samme Tid udkom to Skrifter i Medhold af ham; et paa Hollandst under Titel: Kort Memorial angaaende Sagen imellem J. H. Huguetan og Tourton og Guiguer i Paris. Det andet paa Fransk, havde Titelen: Breve fra Hr. L. D. M. til en af sine Venner i Hag, om Hr. Huguetan af Ddysk, Drossard i Byen og Landet Biane.

Det

*) Anton Heinsius, den Gang Pensionær for Delft, udvalgt til Hollands Storpensionær, paa Anbefaling af Kong Wilhelm, Aar 1689, død i samme Post, Aar 1720. Denne Anti-Franske Magistratsperson spillede en stor Rolle i Politiken, i de første Aar af det attende Sekulum, ligesom andre af hans Familie have skrevet den i Literaturen.

Det blev samme Aar, eller det følgende, besvaret af en Ben af Tourton, som udgav paa Hollandsk: *Memorie instructyf, met de Bylagen, in de Zake van de weduwe Jean Tourton, in zyn leven Koopman tot Amsterdam, regens J. H. Huguetan, waer uyt kan werden gezien, het leven en bedryf vanden vermaerden J. H. Huguetan, en de deugdelykheyt van de pretensie die gemelte weduwe tot zyn laste heeft.* Denne *Memoire* bar to Dele, som bestemte til, at giendrive Brevet fra Hr. L. D. M., og fremsætte Riendsgierningerne samt de Dokumenter, der bevise Sagens Rigtighed. Enken, som taler her, ender med at indstille Sagen til den almægtige Gud, Efters og Faderløses store Forsvarer, som kiender Hierterne, kiender Sandheden, og lader enhver bedersares sin Ret. I Almindelighed staaner Forsfatteren slet ikke Huguetan. Det er et Skrift paa 48 Sider i Folio, et af de meest nærgaaende for vor Finanzier. Sønnen Desmercières, som ligeledes sandt sig kompromitteret, opløbte, og udryddede, ogsaa alle de Exemplarer, han kunde overkomme af denne *Memoire*, som derved er bleven meget rar. — Der maae endnu være blevet udgivet andre Fakta fra begge Sider, som gjorde Støi i den handlende Verden.

Just da denne Strid var paa det Hefsigste, kom Huguetan, der vendte sit Syn mod Nordkanten, til Danmark, paa det Haab man havde givet ham, at dette Land, i Betragtning af sit Fierne fra Frankrig og fra hans Kreditorer, vilde blive sikkrere for ham. Han viste sig der første Gang 1711, samme Aar, da Pesten var, og blev vel modtaget af Regieringen, som han tilbød store Midler. Han gjorde strax sine Foranstaltninger, for at boesætte sig i Kjøbenhavn, og paa en følgende Reise bragte han sin Egtesælle og sin Datter, som han havde ladet blive tilbage i Holland, med sig, samt Bretonville fra Amsterdam, hans fortrolige Sekretær. Dog havde han ogsaa gjort adskillige Forsøg ved andre Hoffer. I Stockholm tilbød han sig, at ophjælpe dette Lands Finanzer, og bringe Handelen paa Fode igien. Det samme gjorde han, med mere Held, hos Zaren Peder, i hvis Tjeneste han indtraadte Aar 1713, og som i næste Aars Begyndelse udnævnte ham til sin Raad, med Raar som overordentlig Envoyé ved den Nedersachsiske Kreds. Men, alting vel overlagt, foretog han dog Opholdet i Kjøbenhavn, hvor han snart hidtog sin Søn, Desmerciers, der havde hjulpet ham ypperligen allevegne i Finanzoperationerne, og blev ham nødvendigere Dag for Dag. Giorde han end endnu, i Familie-

Ansiggender, nogle Reiser til Batavien: var Danmark dog bleven hans nye Fædreland, hvor han op slog sin endelige Bolig 1727.

Skiondt Huguetan af Ddyk var ankommen her som paa et Fristed, var han dog ikke fuldkommen i Tryghed for den Franske Ministers Estersættelser; Kongen af Frankrigs Udsendinge gjorde endnu mange Forsøg paa, at faae fat paa vor Finanzier, og bringe ham til Paris. Først tog man Sagen paa en officiel Maade; man bad ham udleveret af Frederik IV., i Kongen af Frankrigs Navn; maaskee efter Oprettelsen af Retsammeret i Paris, Mar 1716, for at undersøge Finanzierne og Generalsforpagterne. Men den Danske Monark, meget fornøjet over, at beholde en saa rig Fremmed i sine Stater, afslog, under adskillige Paastud, at udlvere ham. Man svarede Hoffet i Versailles: at saalænge en Dansk Uundersaat (Springer), som havde gjort en betydelig Banquerot i Kiøbenhavn, og var flygtet til Frankrig, hvor han levede beskyttet af Hoffet, ikke blev sendt tilbage, til sin lovlige Suveræn, vilde man heller ikke udlvere Huguetan. Da dette Anslog ikke lykkedes, prøvede det Franske Ministerium paa et andet; og anvendte derpaa en betitlet Exion. Denne Kronens Gesandt i Kiøbenhavn gav en Fæst paa Eøen, nær ved Rheden, ombord paa et Skib, der
til

tilhørde ham; og dertil havde indbudet Baronen af Odysk. Den sidste, som ifald han var kommen ombord paa Skibet, vilde være bleven bragt med Magt til Frankrig, forsojede sig til Havnen i Karet, og var bleven opsnappet, dersom hans Rudst ikke havde været snild; dette Menneske, af en overordentlig Drøide, havde faaet Nys om Sammenrottelsen, førte haardnakket sin Herre ad en ganske anden Side, og bragte ham hjem i sit Huus. Huguetan, som denne tro Diener var flygtet med fra Frankrig, holdt des mere af ham derfor, og skænkede ham sin hele Tillid. Han torde efter den Tid næsten ikke meer gaae ombord paa et Skib; men det synes ikke, som at Frankrig efter denne Tildragelse, der er meget bekiendt, har giort videre Forsøg paa, at faae Huguetan tilbage.

Da den landflygtige Finanzier ankom her, havde han fremsillet sig, under Navn af Baron af Odysk, hvilket han ganske havde sat istædet for Navnet Huguetan, maaskee ikke saa meget af Forsængelighed, som af Vaersomhed, og af et slags Nødvendighed. Han blev snart en Mand af Anseelse i dette Land. Da han havde været her et Aar, blev han optaget iblandt Danmarks og Norges Baroner, ved et kongeligt Patent i det latinske Sprog, den 7. Novbr. 1712. Vi have talt om nogle Skridt, han alligevel

giorde, i det følgende Aar, til Sverrig og Rusland, men som ingen Følger havde, efterdi han forblev i Danmark. Han fik Kammerherres Møglen den 18. Maj 1714; i dette samme Aar, som hans Moder døde i Høag, i en meget bedaget Alder. Hvad Gudsdyrkelsen angaaer, da forenede denne Lykkeyndling, som i øvrigt var god Calvinist, sig strax, i hver Henseende, med den franske Kirke, hvor han saaes, den første Gang, iblandt Kontribuenterne Aar 1716. Samme Aar var han, og hans Gemahlinde, Grevinde af Nassau, bedet til Fadder, ved en, i denne Kirke høitideligholdt, Daab: hvilket siden hændtes dem adskillige Gange. — Huguet an manglede endnu Titler. Da han efter nogen Tids Forløb, foruden adskillige andre Godser, havde tillagt sig Godset Gyldensteen i Sien, blev han gjort til Greve af Gyldensteen den 2. April 1717 *), den Gang i en Alder af tre og tressindstyve Aar; og var siden æffun bekiendt under dette Navn. Samme Aar,

*) Det var den 8de April 1720, da Gyldensteen og andre Naboegodser i Skouby Provstie i Sien, bleve oprettede til et Grevskab for J. H. Huguetan, Kiendt han allerede havde haft Titelen deraf i tre Aar. Der var allerede en Kion stor Bygning paa dette Sted opbygget 1640, af Gregorius Krabbe og Holger Rosenkrants. Huguetan tilføiede to Hovedbygninger Aar 1737.

Mår, den 18de Junii, blev han gjort til Rids-
der af Dannebrog, med det Devise: La
fermeté vient à bout de tout (Riekhed uds-
fører Alting). Han blev endnu, i dette same
me Mår, udnævnt til overordentlig Envoyé
ved de Nidersaksske og Westphalske Kredser;
men han kom ikke derhen. Titelen Geheimes
raad og Exsellenz fik han den 6te Junii 1731;
og Titelen Geheime-Konferensraad, den 29de
Novbr. 1738. Men dette var for ham non
plus ultra i Gresttrin; han kunde aldrig
komme ind i Elephant-Ordenen.

For de offentlige Embeder og Forretning-
er havde Greve Gyldensteen, egentlig talet,
flet intet. Prægtig i sin Levemaade,
siger La Baumelle, sørgede han sine
Midler som Ridsmand, og viste sig
som den store Herre i sine Udgif-
ter; endelig nidkier for sit nye Fædreland,
uden dog at høre op med sin Rierlighed
til Frankrig, lod han sig nøie med at give
Planer til nyttige Oprettelser og Hande-
lens Fordeel *), at understøtte dem ved sin
Anseelse og sine Rigdomme, at opmuntre Drif-
tigheden og Manufakturernes: især gjorde han
me

*) Paa en Tid, da man sysselsatte sig meget med
nationale Kompanier for Handelen paa Indier-
ne, og da det Hollandske Kompanie var udsat
for adskillige Modstandere, blev der oprettet et i
Danmark (Januar 1728) for Ostindien. De
første Direktorer for dette Kompanie og for-
nemste

meget for Søhandelen; saa at Landet, der nys havde reist sig fra en langvarig og ødelæggende Krig, tog efterhaanden en ny Skikkelse igien. Mindre bekiendt, men lykkeligere, end Law, hans Samtidige, og end saa mange andre Finanzierer, hvis hele Hjemmelighed bestaaer i at udsue Folket, gjorde Huguet an af Gylde-
densteen ifkun det Grundige; Penge, tildeels en Folge af de Indretninger han lagde Planen til, rulerede i Landet. Han havde, s. Ex., stor Del, Mar 1732, med sin Søn Desmerciers, i Indretningen af Kompaniet til Indierne og Kina, hvoraf han var en af de fornemste Interessenter, saa og i Oprettelsen af den første Bank 1736. Han gjorde altsaa meget til Rigets Lykke; og man saae, hvad en eneste Mand med Aand og Rigdomme kan udrette, naar han har Kierlighed til det offentlige Bedste. Almindeligen raadspurgt i alle Finanz- og Handels Gienstande, bragte han de gode Grundfættninger i denne Green i saadan Anseelse, at de mest mistænksomme Republi-

ker, nemste Alffe. Siere vare Greverne af Daner-
skhold og af Gylde-
densteen, samt de Herre-
Edinger og Skyt. En Hollænder, ved Navn
Jozias van Aspern, Riibmand i Amster-
dam, var Forsremmeren for dette Foretagende,
der ifkun kunde være skadeligt for hans Fædreland;
men,

quid non mortalia pectora cogis,

auri sacra fames!

ter, der fiendte Danmark stet, satte en fuldkommen Tillid til Retsfæstelsen i hans Bestyrelse. Har han ellers haft Indsyndelse i Statsfagerne? La Baumelle giver det at forstaae, naar han siger, at Gyldensteen var bleven uenig med en af Kristian VI. Ministre, og trak sig tilbage til sine Godser i Holsteen; og at han forarsagede en saa stor Tomhed i Kiøbenhavn, at han blev kaldet tilbage med Vre. Men La Baumelle er ikke altid til at troe.

Huguet an af Gyldensteen havde ikke flere ægte Børn, end en Datter, Margarete, som kom ind med ham, og hvis Opdragelse ikke kunde være andet, end forsømt. Være sig Lede for sin Faders Huus, hvor hans anden Kone, Nassau, Palef, ikke var hende gunstig, være sig Eidskab for Uafhængighed, være sig Elskov; den unge Pige lod sig, i sit nittende Aar, føre bort af en ung Spansk Udelandsmand, Kong Philip Femtes akkrediterede Minister ved det Danske Hof, som havde faaet Udgang og god Modtagelse i Grevens Huus. Det var Antonio Cassado, Marquis af Montéléone *), hvis Fader, forhen den Katholske Konges Plenipotentiaar ved

*) Montéléone, som havde været Ambassadør i Kiøbenhavn, var det i Wien indtil Aar 1732. Jeg veed ikke, om han og hans Hustru vare fælle ad, og hvor han endte sin Levetid.

ved Kongressen i Utrecht, var den omtalte
Krones Ambassadør i Hag. Margarete
og hendes Bortfører forlode Landet, reiste til
Skaane, og lode sig vie, Mar 1721, i Hel-
singborg. Det lader ikke som, hun er kom-
men tilbage i sin Faders Huus; han tog
strax Sagen i en hei og opbragt Tone, men
tilgav sin Datter siden, og forligede sig med
Svigersønnen, naar man ikke foruroligede hende
ihenseende til hendes Protestantisme, og at hun
kunne forblive i Holland. De to Ægte-
sæller forsvæiede sig altsaa til Nederlandene, og
boesatte sig i Hag, hvor de fik to Døtre,
nemlig Margarete: Maurice: Fransiska:
Isidore, født d. 8 April 1723, og Henriets-
te: Johanne: Fransiska: Suzanne, fødte
den 2den Maj 1725. Begge bleve, fordi
deres Fader var katholisk, døpte i den spanske
Ambassadørs Kapel i Hag.

Margarete Huguetan af Gylde-
steen, Marquisinde af Monteleone, vedblev
(fortæller man), isteden for at bringe sin Ubefindig-
hed i Forglemmelse, at opføre sig meget slet. Da
hun, efter faa Aars Forløb, var bleven Enke,
flygtede hun fra Holland med en Glusane
eller Raar-Elster *), havde mange under-
lige

*) Margarete geraadede i Holland i en daarlige For-
libelse med en Rænkemager af ringe Fodsel. Med ham
havde

lige Hændelser, og foraarstagede sin Familie tusinde Bedrøvelser, især Greven, hendes Fader, som besluttede sig til, at gøre hende arveløs. En overmaade grov Forbrydelse (see Slutningen af Stykket, hvorfor hiin Elusane, som hun havde ægtet, blev befyldt, kunde, som det synes, have havt overmaade stemme Følger, dersom man ikke havde stræbt saa meget, at forebygge dem, og standse den Opsigt, som denne Sag gjorde. Margarete, som Familien ikke mere vilde kiendes ved, løb siden til Paris, hvor hun, siger man, holdt et Spillehuus, og skal have endt sine Dage henved 1750.

Ihenseende til de unge Marquiser, hendes Døttre, som bleve tilbage i Haag, da lod Greven,

havde hun tre Døttre, Charlotte, Frederike og Henriette, erkjendte for uægte Børn, men som dog ikke undlode, at lade sig kalde Montéléone, i den franske Skole i Haag, hvor Lanten La Piemante var Omhu for, at sætte dem, og underholde dem. Moderen, som man havde frataget hendes to Døttre, Marquiserne, gav de uægte Børn alt, hvad hun kunde. Den ældste, Charlotte, lod sig overtale til, at ægte en Svensk Offiser, med hvilken hun boesatte sig i Norköping. Hendes yngste Søster, Henriette, fulgte hende did, levede hos samme, og ægtede Offiserens Broder. Søsteren Frederike, vanheldet af Naturen, døde i sin Barndom, i Holland.

den, deres Bestefader, dem komne til Kjøbenhavn, paa det de kunde blive opdragne under hans Dine og i hans Religion; thi i Montéleons Huus vilde man gjøre dem til Katolske. Til den Ende henstillede han nogle Ambetroede, i det Trinde, at tage dem ud fra Forældrenes Hænder, hvor de stode altfor megen Fare, og at føre dem hid til ham. Man havde stor Umage dermed; man maatte, saa at sige, stixle dem bort, og bruge Snedighed. De to Marquisinder ankom da til Kjøbenhavn under Ledsagelse af en fransk Mamsel Mathieu, deres Gouvernante, som havde været Selskabsjomfru hos deres Moder, og holdt meget af dem, samt af en Kammerpige (Marg. Flok), som ikke var dem mindre hengiven. Begge havde, med Iver søgt, at bringe de unge Piger ud af Holland, og den gamle Greve fik ikke liden Trøst deraf. De, her i Landet opdragne, Marquiser gistede sig siden meget fordeelagtigt. Den ældste ægtede her, den 5te Febr. 1742, Greve Eckard = Kristoph af Knuth, dansk Adelsmand, Oberst ved Infanteriet, som siden fik Godset Gyldesteen efter hende. Hun døde her, d. 11 Maj Aar 1752; og Manden gistede sig siden efter to Gange *). Den anden af Gyldesteen

*) Næmlig første Gang med en Mamsen, anden Gang med en Moltke. Af de ni af E. K. Knuths Børn overlevede ham to Sønner og to Døttre, af hvilke den ældste Søn, Johan Hen-

den steens Datter; Døttre, lykkeligere end hendes ældste Søster, ægtede i Sorøe, den 16de Decbr. 1746, Greve Henrik VI. af Reuss, Herre til Plauen, Tydsk Rigs greve (født 1707, indkommen i Danmark 1732), den Gang Amtmand over Sorøe og Ringsted Amter, med hvem hun reiste til Norge, herefter til Oststritz i Slesien; men de kom igien til Danmark; og hun døde i Sønderborg d. 6 Jan. 1761. Begge Søstre (Knuth og Reuss af Monteleone) have efterladt en talrig samt ærværdig Afkom*).

Man maae ikke undres, om Huguetan, hvis Lykke Handelen havde giort, elskede Spil, og var en lykkelig Spiller. Allerede meget riig, da

Henrik, blev Stiftamtmand over Sials Lands Stift, og døde d. 9 Juli 1802. I December 1795 begierte Hr. J. Fr. v Merbitz, i en saglig Kammerherre Greve af Pooß Navn, i Anledning af denne Kammerherres foreskæende Giftermaal, Oplysninger af mig over Huguetans Descendenter fra Sidelinien af Knuth.

- *) Dersom den høie Alderdom ikke ellers har qaalt Omfindtligheden hos Huguetan, maae han have lidt meget ved at høre sin Datters, Margaretes, flette Opførsel. Især maae Oldingen have soelt en stor Bedrøvelse ved den Nyhed, som kom ham for Øre, ved Enden af 1745, om hans ældste Søster La Piemantes ynkkelige Udgang af Livet.

da han kom her, blev han det, Aar for Aar, endnu mere. Han havde sat ind i en Contine i England: og da han, i mange Aar, overlevede alle sine Medinteressentere, trak han uhyre Indkomster. Ogsaa fik han stærke Renter fra Frankrig og Holland, hvor han havde ladet en Deel af sine Kapitaler blive tilbage. Et Huus som hans, en saa udstrakt Bestyrelse, udfrævede Hiælpere, Kassere, Opsynsmænd, Sekretærer *). Han havde alle disse. — Personer, som have kiendt ham, sige, at han var en Mand af middelmaadig Væxt, af en temmelig munter Karakter, og at man saa ham, i Selskaberne, med Fornøielse.

Dersom hans Formue gienkalder Træk, som ikke ere til hans Roes, Handlinger, som den retskafne Mand ikke vilde tillade sig; har han den dog ogsaa, for en stor Deel, sin Bindelighed, at takke; han rensede dens Kilde saa meget han kunde; see Dan. IV. 27., og Luk. XI. 41; og i sin hele Opholdstid her (vi ville lade ham vedsfæres denne Ret) gjorde han den Brug deraf, som var meest

*) Disse vare de Herrer Bretonville, Kramer, Lukas ic. Den sidste af hans Sekretærer, Dionysius - Lukas, Etatsraad, som, fra 1766, levede i Stilhed i Pygum-Kloster i det Slesvigke, hvor han var Amtmand, er død i sit 96 Aar, den 11 Febr. 1806. Han var fra Pauzanne, i Sveits, og havde været Konsul i Genua.

meest overeensstemmende med Forsynets Hensigter og Kristendommen. Oprigtig hengiven til sine Fædres Gudsdyrkelse, var han en udmerket Medlem og Patron for denne Hovedstads Franske Kirke, hvilken, i Mellemtiden fra den ulykkelige Ildbrand i Oktb 1728 og Templets Opbyggelse Aar 1731, forsamlede sig i hans Hotel, i Dronningensstrædegade. Han var ikke Vædste; og alligevel skete der intet Vigtigt, uden man raadspurgte ham. Han gjorde meget godt imod denne Kirkes Fattige og imod Menigheden i det Hele: han besad Middelkærlighed for Guds Huus. Hans Pung var altid aaben ved Leilighederne; han trak sig aldrig tilbage for nogen god Gierning. Den Foræring, han gjorde, i Maj 1744, af 6500 Livres i Parisiske Lotteriebillerter, til aarligen at udskrive, med en tiende Deel af denne Summa, i ti Aar efter hinanden, en Pige af den Franske Menighed, er, iblandt mange andre, et Træk af hans Vædelmodighed og Hengivenhed til Kirken.

Skøndt den gamle Greve endnu næd sin fulde Samling, maatte han dog være træt af sin Pilgrimsgang, især siden Grevindens, hans Ægtefælles, Død, der gik ind i Evigheden for ham, den 8de Decbr 1745, i en Alder af 75 Aar. Hans eget Endeligt var ikke langt borte. Da han følte det nærme sig, forlangte han, og
 sit

sit Religionens Trøst af Pastor P. P. Eyraud^{*)}. Beredtes saaledes til den store Overgang, udslyktes han den 14de Junii 1749, en Fredag Aften, i sit sex og halvfemsfindstyvende Aar. Liget, nogentid hensat i Templets Hvælving, blev, samme Aar, ført over til hans Godser i Jylland, og begravet i Sandager Kirke, i Aarhus Stift. Han og hans Egtfælle efterlode ved deres Død, foruden de gode Gierninger, hvormed deres hele Liv havde været udmærket, hver for sig tusinde Danske Rigsdaler til den Franke Kirke.

Foruden sine Slægtninge i England og Holland, havde Gyldesteen nogle Fætre her (Ducros, Angibaud, Philibert ic.), de fleste paa sin Moders Side, og temmelig langt ude. Det store Misforhold ihenseende til deres Rang og Formue, formenede dem, at kufinere med ham. Vi have talt om begge hans Datter-Døttres, Marquisinderne, Skiebne: lad os nu tale et Ord om hans Brødre, samt om deres Afkom.

Markus Huguetan, den ældste Broder, Ex:Advokat, var, som vi har seet, død i Amsterdam, mod Aarthundredets Ende, uden at efterlade sig Afkom. Peder Huguetan, Herre til Briehouven, Greve
Gyl

^{*)} Han havde gjort alt til, for at faae ham kaldt, i Decbr. 1743.

Gyldensteen's yngste Broder, var ogsaa
 Finanzier. Han boesatte sig i Haag. Da han
 havde gjort sin Lykke i Frankrig med Mis-
 sissippi-Anlægget, søgte han i Forsikringen, at
 opslaae sin Boelig i Berlin; men efter de
 Vanskeligheder, man gjorde ham ved den stræn-
 ge Frederik Wilhelms Hof, forblev han i
 Holland, og døde i Haag, Aar 1740. Han hav-
 de, isørste Ægteskab, giftet sig med Marie de
 Wieg, med hvilken han havde en Datter Mar-
 garete, død som Ægtesælle til Greven af
 Nassau-Beverveert, i Provindsen U-
 trecht, men uden Børn. I andet Ægteskab
 ægtede han Margarete : Clara Haring-
 Karsspel, med hvilken han havde to Børn,
 nemlig Alexandrine, død som Ægtesælle
 til Hr. Eck van Nergena, ogsaa uden at
 efterlade Afkom; og Peder, Herre til Bries-
 hoven efter sin Fader, Millionær, blot
 bekendt af sin overordentlige Sierrighed.
 Han snøbselsatte sig kun med, at samle Skatte,
 og nægtede sig alle Livets Bequemmeligheder. Den-
 ne P. Huguetan, Interessent i det Engelske In-
 diste Kompanie, reiste til London, for selv at
 røgte sit Udbytte, og spare Kommissionerne. Der
 døde han ugift, den 20. Mai 1791, 76 Aar
 gammel, og 600,000 Pund Sterling riig.
 Han testamenterte Noget til Elægtninger, iblandt
 andre, til sin Søsterdatter, Biskop E. Gibsons
 Ægtesælle; men han efterlod sit Gods til ad-
 skillige

stillige lærde Selskaber, til gudelige Stiftelser,
 2c. Familien Huguetan er udslukket med
 ham, hvad Navnet angaaer.

Alf Greve G y l d e n s t e e n s tre Søstre, har
 Maria, som ægtede Mattheus de Gattine*),
 og Marthe, som ægtede Johan Philibert**),
 efterladt sig et talrigt Afkom, som leve deels i
 Batavien, deels i England. Suzanne,
 deres ældste Søster, ægtede Klaudius Renaud
 de La Piemante, Fransk Adelsmand, som var
 nogle Aar i Danmark. Hun havde ingen
 Børn med ham, blev Enke, meget riig, og
 levede

*) Jakob. Markus de Gattine, deres Søn,
 død i London, Aar 1784, efterlod sig ifkun en
 Datter, Marie. Anne, gift med Edmund
 Gipsen, Lord, Biskop i London. Hun
 døde 1779, og efterlod sig en Deel Børn.

**) Hun giftede sig med ham i Amsterdam, den 17
 Okt. 1688, og overlevede ham indtil 1763, da
 hun døde i Leyden, 94 Aar gammel. Familien
 Philibert er udslukket, hvad Navnet angaaer,
 siden Boghandler Claudes Død i Kiøbenhavn.
 1783: men paa Qvindeiden er der endnu
 Efterkommere tilbage, i Holland, af Mar-
 the Huguetan, J. Philiberts Enke. Disse ere Familierne van Swinden og Fer-
 rand. Professor i Physiken J. H. van Swin-
 den, forhen en af den bataviske Republiks
 Direktorer i Amsterdam, er en Gudson af Gr.
 af G y l d e n s t e e n.

levede for sig selv i Amsterdam. Hendes
 Endeligt var sørgeligt. En lumpen Skurk
 meldte sig hos hende, saaledes fortæller man,
 som en Brodersøn, for at faae hendes Guld,
 og myrdede hende, den 10. Decbr. 1745. Hun
 var hundrede og to Aar gammel, nød endnu
 en fuldkommen Sundhed, og havde aldrig været
 syg. Denne Tildragelse rygtedes meget, uage-
 set den Umage, man gjorde sig, for at bryde
 den ned.

II.
 J. H. Desmercières.

Hvad der vedkommer Johan Henrik Des-
 mercières (sit Liv Kongen af Preussens Kam-
 merherre, Kongen af Danmarks Gehejmeraad,
 Ridder af Dannebrog og Elephant-Ordenen
 ic. ic.), forener sig ganske naturligt med hans
 Faders Greve GyldeNSTEENS Historie. Denne
 sidste havde, efter almindeligt Sagn, adlet
 ham, under sit Ophold i Paris, med en
 Modehandlerste i Merciere-Gaden, hvor han
 blev født den 8de Maj 1686, og hvorfra
 han fik Navnet. Uden at erkjende ham of-
 fentligen for Søn, opdrog Huguetan af
 GyldeNSTEEN ham dog som saadan, og

behandlede ham altid i Medhold deraf; og
 Desmercières er ligesom blevet kaldet hans
 Søn af forskjellige Forfattere. Han blev tidlig
 bestemt til Handelen, som Faderen lod ham lære i
 Paris, i et stort Huus. Det unge Menneske
 erhvervede sig sine Prinspalers Agtelse, indtil Hu-
 guetan tog ham derfra, for at bruge ham i
 adskillige Handelsforretninger. Da, s. Ex., Syd-
 kompaniet blev oprettet i England, Mar. 1720,
 sendte Huguetan, nu dansk Greve af Gyldensteen, sin Søn Desmercières til Lon-
 don, for at agiotere der; hvori det lykkedes ham
 fuldkomment. Derfra reiste han til Berlin,
 hvor Kongen af Preussen zirede ham med
 Titel af sin Kammerherre. — Derfra er det,
 han blev kaldet til Danmark, af sin Fader,
 imod det Tidspunkt, da Freden blev sluttet i
 Norden. Han blev snart brugt i Finlands
 Departementet, en Green, hvori han, uden
 at afvige fra Retsskaffenhed, har aflaat Pra-
 ver paa Duelighed. Kong Frederik IV.
 udnævnte ham derpaa til Deputeret i General-
 Oekonomies og Kommerz-Kollegiet, som nyli-
 gen var blevet oprettet, og dengang præsident
 af Greve Frederik af Danneskiolds
 Samfæ. Geheimeraad Berkeantien blev
 en af hans Kolleger. Han blev ogsaa en af
 Direktorerne for den Kjøbenhavnske
 Bank og Præsident for det kongelige
 afrikanske Kompanie; ligesaa mange Poster,

som

som han forestod til Subveræens og Maslo-
nens Vilfredshed, og i hvilke han vilste al
sin Ridderhed for den danske Handels Vel-
gang. Desuden fik han, efter Landets Brug,
Titler eller Karakterer, og det over sine Forhaab-
ninger. Den første, han erholdt, var Kongelig Kon-
ferensraads Titel, den 23. Juni 1727; derpaa blev
han udnævnt til Ridder af Danebrog, med
hans Vælg; Devise: la droite voie (den lige
Vei), i Novbr. 1736. Titelen Geheimeraad
og Excellence fik han den 1ste Oktober 1745,
og Titelen Geheimekonferensraad den 4de Sep-
tember 1755. Den første Ære bødte endnu paa
denne fortiente Mand. Han blev udnævnt til Rid-
der af Elephanten, med Deviset: Ludus, den 23de
April 1768; og da Loven for Indsøddretten
blev udstedt af vor Kristian VII, blev Des-
mercieres optaget i Adelsens Klasse, og dansk
naturalizeert, den 22de Febr. 1776. Hans For-
fremmelse i Klasse med Ridderne af Elephan-
ten opvakte Forundring og nogen Knur, for-
medelst hans uægte Fødsel; men hvilken
Mand fortiente bedre end han, ved sine Ta-

len-

* Desmercieres, liksom nogle andre Herrer i
hans Tid, havde den Ære, at beværte sin allernaadigste
Konge hos sig. Han gav Frederik V. (saa
meldes i den Tids Adresse-Aviser) et pragt-
fuldt Aftensmaal i 1ste Hotel, den 29 Febr. 1760.

lenter og sine Tjenester, denne Udmærkelse? og hvilket utvetydigt Beviis afgiver ikke selv dette herpaa! *)

Desmercières besad en stor Formue, begyndt paa i Frankrig, fortsat i England og i Holland, og som han altid anvendte til Bødsle for det Land, der havde adopteret ham, og til Løstelse for de Ulykkelige. Han var Herre til Warlberg og Quarenhef, Godser i det Sleebvigske, som han havde kjøbt; og i den sidste Tid tillagde han sig Godset Rathmanødorf.

Ikke synnderlig begierlig efter at indlade sig i Ægteskab, stundte han sig ikke med, at indlade sig i denne Stand. Først i Maret 1751, den 5te Junii, allerede i en Alder af 65 Aar, to Aar efterat Gyldensteen, som han tildeels arvede, var død, var det han ægtede Elizabeth Sophie af Huset Friis, i Holland, siden efter (1787) Grevinde af Friis, som

*) Det er vist nok Bagvaskelse, hvad man fortæller om afdøde Baron Henrik Volstens Herkomst. Hvor aldeles ringe og ubekiendt end hans Fødsel var, saa har man dog Grund til at formode, at han var fød i Bremen, hvor man har kjendt en Søster af ham. Han var først Vinhandler i Gothersgaden, og blev baroniseret 1781. Han døde her, i sit 55 Aar, den 7 Martii 1790, efterat han havde været tvende Gange gift, og efterlod sig en Søn og en Datter. Sønnen J. Henrik døde, i sit nitteende Aar, den 7 Juli 1792. Datteren blev gift med Kammerherre v. Bülow, og medbragde ham betydelig Formue; ogsaa hun er død.

som han aldrig havde Børn med, og som overlevede ham i lang Tid. Man siger, at dette Ægteskab var ham nødvendigt, for at erholde det blaa Baand, som han ikke havde endnu, formedelsst sin Fødsel.

Ligesom sin Fader, Medlem af den franske Kirke, og et af dens nidkiereste Medlemmer, afflog han ikke Pastorernes og de Ældstes Begiering, hvilke, Aar 1753, ønskede, at have ham til Kollega i Presbyteriet. Han var altsaa, i 25 Aar, en af Forstanderne for denne Kirke, en Stiftelse af den udbødelige Charlotte-Amalia af Hessen; og man kan ansee ham selv som den anden Stifter deraf, formedelsst alt det Gode, han har gjort i sin Levetid og efter sin Død. Man erindrer sig endnu, at have seet ham, prydet med sit blaa Baand, atforrette, ligesom de andre Kirkes Ældste, ved Tempelets Døre den Tieneste, som Indsamler af de hellige Almisser. Man glemmer aldrig, til hvor stor Opbyggelse han var for Menigheden, ved en saa virksom Godgjørenhed, ved sin Gudelighed, og sine exemplariske Sæder.

J. H. Desmercières døde her i sin Gaard, d. 15 Maj 1778, i sit 91de Aar, efterladende sig et kiert og hædret Navn hos Kirken og dens Præster. Hans Ligkiste blev strax bisat i de Reformertes Tempels Hvælving, og derfra oversøtt til et af hans Godser, i det Slesvigske. Han blev begravet i Flemmehudes Kirke, i

Herregodset *Quarantenbet*, tet ved *Gierstorf*, ikke langt fra *Rendsborg*.

Ved sit Testament af 26 Maj 1777, Art. 12, stiftede *Desmercières* en aarlig Gave, for bestandig, af 650 Rdlr., til den franske = reformerte Kirke i Kiøbenhavn; og ligeledes en anden, for steds, paa 150 Rdlr. til den franske Kirke i *Frederits i Syl-*land: hvilke Gaver, i Tilfælde af de om-
talte Kirkers Ophævelse, falde tilbage til Famili-
en efter *Universalarvingen Greve Johan Hen-*
rik Reuss (kaldet *Henrik XLIII*), *) *Dat-*
tersøns Søn af Huguetan af Gyldesteen,
og *Søstersøns Søn af Desmercières*. Og i
Tilfælde at det mandlige eller kvindelige Afkom
efter denne Greve *Reuss* skulde ophøre,
falde *Desmercières's* Godser til Afkommet
efter *Joh. Henrik Greve af Knuth* og
Gyldesteen, hans *Søstersøns Søn*, og
Dattersøns Søn af den gamle *Gyldesteen*.

Desmercières's Enke, *Grevinde af*
Friis, hvis Erindring er ganske ny,
døde i Kiøbenh., 85 Aar 1 Maaned og 18
Dage gammel, d. 18 Junii 1799. Hun
gav megen Almisse, som man nok veed; under-
støttede adskillige Personer, og tilbød dem hen-
des Bord engang om Ugen, hvor den, som kun
havde en liden Formue, og andre, bleve vel mod-
tagen,

*) Siden April 1806. *Rigets Tyrste*.

tagne, og vare vilje paa at giøre et godt Maaltid. Den Alftenen forsamlede sig hos hende et talrigt Selskab for at spille Kort, hvilket Spil var, af hendes Lidenfhab. Men vee dem, som kom der for første Gang, endogsaa dem, som ikke vare der ganske huusvante, formedelsst dem Mængde smaae Hunde, hvilke den gode Frue holdt meget af, og var stedse omgivet af, og som gjorde En døv ved deres Gisen, og ofte berdelst.)

J. H. Desmerciers Testament. Exekutorer vare de Hrr. af Remontlow og Stampe. Sekretæren ved alle deres Forhandlinger og Skrivelser angaaende Arvesølgen, var H. Kramér.

III.

J. M. Brétouville.

Franz. René Brétouville, forhen Greve Gyldesteens Sekretær og Fortroeligg, hvis Søn, man endog troede han var, blev født i Amsterdam af Franske Forældre, mod Enden af 1697. Han fik en borgerlig Opdragelse, og blev sat i Lære, i Paris, hos en Perrykmager. Huguetan af Dnyk, siden Greve af Gyldesteen, lod Brétouville,

*) Frue Desmerciers, en Hofbesøgerinde og meget aatet, fik Broffabs-Ordenen af Dronningen, den 31 Mart. 1753.

vilde, da han kom til Norden, forlade sin Frisørs Forretning, og drog ham til sin Person i Paris, for at være hans Sekretær. Ungelingen var den Tid 16 til 17 Aar gammel. Og fra dette Dieblif af, det vil sige fra 1712, forener Brétonville's Levnet sig med Gyldesteens og Desmercières, hvilke han ikke forlod, og hans Levebane er, som deres, beskrevet med gode Gierninger. Det var en stille Mand, en Ven af god Orden, og som aldrig søgte at hæve sig. Han var ydmyg og beskedent, — siger i hans Gravmæle Past. Fred. Mos. Mourier — rig og medlidende, sparsom for sig selv, gavmild mod de Fattige, en sikker Ven, god Borger, ivrig Christen 2c. 2c. *) Den Dydige Døde, ugift, d. 8. Jan. 1781, i sit 84de Aar. Hans Legerne hviler i Templets Højning.

Brétonville, som havde gjort sig vel fortient af Kirken i sin Levetid, forglemte den ikke i sit Testament. Han testamenterede den

*) Et sandt kristeligt Velgjørenhedsstræk af sal. Brétonville fortjener at være bekendt. Hans sædvanlige Almisser ved Udgangen af Kirken, hvor han, uden i sjældne Tilfælde, kom hver Søndag, var en Dukat, hvilken han var saa beskedent, at holde skilt imellem to Rigsorter, naar han lagde den paa Tallerkenen. Hans venstre Haand vidste ikke det Gode, som hans Høire gjorde. Math. 6, 3. Man fortæller det selvsamme om den salige Desmercières.

ti af det Asiatiske Kompanies Afser, den Gang vurderede paa 800 Rigsdaler Stykket, eller en ligedan Summe i Penge, efter Bølgget af Arvingen, hans Søsterdatter, Mariamne Duguai-Brétonville. Denne sidste overleverede, ifølge heraf, den franske Kirkes Formand, paa sin afdøde Morbroders Begne, den Sum af otte tusinde Rigsdaler d. kur., hvoraf en tredie Del, i Overensfæmelse med den Afdødes Anordninger, skal anvendes til Udgifter ved Menighedens fattige Børns Underviisning og Underholdning, det Øvrige til andre af Menighedens Fornødenheder.

Brétonville havde haft en ældre Søster, Anne-Fransiska, ligeledes født i Amsterdam, gift med Perysmagermester Stephan Duguai, fransk Udvandret; hvilken Anne-Fransiska døde her, Ende, i 45de Aar, d. 5 Jan. 1741. Af adskillige Børn, fødte i dette Egetab, var, ved F. R. Brétonvilles Død, ikke kun en eneste Datter tilbage, Mariamne, der blev, som sagt, hans Arving.

Denne, efterat hun havde været, fra sin Ungdom, Hovmesterinde i adskillige fornemme Familier, sidst hos Geheimeraaden H. A. af Brokenhuus, Holstein, er død i Kiøbenhavn, ugift, i sit 86de Aar, d. 2 Jul. 1801 ef-

ter:

forladende sig en Formue af omtrent 130,000 Rb.
 Hun har testamentert nogle Gaver til de franske
 Kirker i Kjøbenhavn og Frederiks,
 samt til deres Pastorer; og indsat til sine
 Arvinger sin Kæde lige Søsteren Maximil-
 ian. Alexander, Bisk., forhen Juwelierhand-
 ler i Holland, boende nær ved Leiden, og
 Geheimeraad, Henrik, Adam af Broken-
 huus, som hun boede hos i Kjøben-
 havn. Men de to Arvinger faae ikkun Den-
 terne; og hele Kapitalen er her i Tidskommiss-

I Tilfælde at den Brokenhuusiske Fa-
 milie skulde ganske uddøe, indtræde de to nævnte
 franske Kirker i Besiddelse af den Part, som
 denne Familie har arvet.

Daaf den afdøde Duguai udnævnte Testa-
 ment-Erfutorer vare ovennævnte Geheimeraad
 Brokenhuus, Ridder af Elephanten (død Aar
 1803), Konferensraad Karl v. Wendt, og Hr.
 Jakob Seeler, Handelsmand.

Vi slutte denne Notiz, med at affrive det Grav-
 minde, som nuværende Past. Mourier, den afdøde
 M. Duguais Sognepræst, satte hende, paa
 fransk, efter sammes Begjering, saaledes som det
 læses i Aldr. & Kont. Efterr. for 1801,
 No. 249.

A la mémoire
de **Mariamne Duguai de Brétonville,**

jadis gouvernante française,

née à Kop, le 20 Juin 1715, décédée ibid,

le 2 Juillet 1801, inhumée le 6, &c. &c.

Ta dépouille mortelle, d'origine terrestre, est
rendue à la terre; elle y repose.

Mais, l'esprit, qui fait l'homme, l'esprit ne s'é-
teint point; & la mort, pour le Croyant, n'est
qu'un échange heureux.

O notre amie! ton âme éclairée de l'Evangile
pressentit & savoura d'avance cette destination
supérieure, qu'enfin tu as atteinte.

Dans le cours d'une vie où tu éprouvas l'une
& l'autre fortune, au milieu même de ces biens
qui t'échurent, quand tu comptais déjà treize
lustres, tu pus apprécier le vide & le néant de tout
ce qui n'est pas Dieu.

Ta longue épreuve est finie; nous t'en félicitons:
tu as passé, en mourant, de ce séjour d'ombres
& de misères, dans celui de la lumière & des
vraies jouissances. Tes prières, tes œuvres t'y
avaient précédée. Tu es en possession de
l'immortalité.

Denne Samme fordansket lyder saaledes:

Til en hensovet Venindes Minde

Mariamne Duguai, Brétonville,

Jordum Hovmesterinde i adskillige fornemme Familier;
født i Kiøbenhavn, d. 20 Junii 1715 ic. ic.

Din dødelige, jordbygte Hytte er igien tilfalden
Jorden; der hviler den . . .

Men Anden, Menneſkets væsentlige Deel, And-
en doer ikke; og for den Troende er Doden kun en
lykkelig Omvejſing.

O Vens

O Veninde! ved evangelisk Lys forudsatte og smagte din Stiel allerede denne hsiere Bestemmelse, du endelig har opnået.

Paa dit Livs Bane, hvor du reffelvis prøvede Middelmaadighed og Overflodighed, endog midt i Rigdommen, som tilfaldt dig først i din sex og tredstyvende Aars Alder, vidste du, at veie Tomheden og Talskeden af alt det, der ei er Gud.

Din lange Prøvelse er fuldendt; modtag vor Takbælgning; din Dod har forskuttet dig fra dette Skygens, fra dette Jammerens Boe, til Lysets, til de sande Medellers Hiem. Dine Bønner, dine Gierninger vare gangne forud. Du besidder Udødes ligbed.

Dans le cours d'une vie où tu éprouvas l'un & l'autre fortune, au milieu même de ces biens qui t'échappent, quand tu comparais déjà taux autres, tu pus apprécier le vide & le néant de tout ce qui n'est pas Dieu.

Tu longue éprouve est finie; nous t'en félicitons; tu as passé, en mourant, de ce séjour d'ombres & de misères, dans celui de la lumière & des vraies jouissances. Tes prières, tes œuvres, avaient précédé. Tu es en possession de l'immortalité.

Denne Ganne forbandet liden faldet:

Will en denstet Bændes Månde
Marianne Auguste Bérthelsen

Forbun Dommestinde i det liden forbandet Bændes
for i Bændes, 20 Juni 1850.

Den bedelste, bedelste Bændes er liden faldet
for i Bændes, 20 Juni 1850.

Den Bændes, Bændes er liden faldet
for i Bændes, 20 Juni 1850.

Det

Rettelser og Tillæg

— Side 8, i Noten Linie 11 kaldet, læs fortæller.

— I Anmerkningen ved S. Bernard, Side 9, mod Enden, Regnskabskassen, læs Udbrags-Kassen (Caisse d'escompte, Disconto-Kassen.)

— Side 35. og 36. J. H. Huguetan blev den 7. Nov. 1712 erklæret som Baron af Odys og Herre af Krönsburg. Den 18. Mai 1714 blev han udnævnt til Kongelig Kammerherre, og paa samme Tid til Danst Gesandt hos de tvende Kredsøver- og Reeder Rhin og Westphalen: men han gif ikke derhen.

— Side 39. Cassado de Montéléone (fortalte vor Submignig engang) fremstillede sig, for at faae Udhang til Gyldensteen og at kunne frie til hans Datter Margareta, som Hushovimester der i Huset, og tjente der i nogen Tid i denne Egenkab. Og han var Ambassadør! Quid non mortalia pectora cogis, Amor!

— Side 41. Marg. Huguetan af Gyldensteen (som hun ulykkelig har sagt at være død i Paris vintrent 1750) kom tilbage til Danmark, førend Zaderens Død, efterat hun havde holdt et Brevstue (Spillehuus) i denne Frankerigs Hovedstad: men Zaderen vilde aldeles ikke see hende, og samtykkede omfider i, at hun skulde blive paa hans Brevskab i Byen, hvor han anviste hende en anstændig Pension af Godset. Hun overlevede sin Zader længere end 15 Aar, eftersom hun døde paa Gyldensteen 1765.

— Marguisen af Montéléone, den ældste, gift med Greg Ernst-Christoffer af Knuth, levede i Uenighed med sin Mand: ogsaa denne blev, uagtet det som siges Side 42, af Gyldensteen formelig udelukket fra Sukcessionen i Brevskabet, hvilket, med Forbehold af Pension til Moderen, gif umiddelbart over til den ældste Søn Johan Henrik (død som Stiftamtmand over Sjælland) efter den gamle Huguetans Død.

— Side 42. Da Grev E. Ebr. af Knuth var bleven Enkemand efter Marquisen M. Marg. Fran. Isidore af Montéleone, giftede han sig, da han endnu var ung, andengang den 20 October 1752, med Maria v. Numsen; og da denne døde den 4 Mai 1765, giftede han sig tredje Gang, den 9 September samme Aar, med Louise af Moltke, som overlevede ham. Den 28 Novembr. 1742 blev han Kammerberre og Kaptein i Garden til Gods. Siden feg han fra Trin til Trin, og blev Stiftamtmand i Sjælland den 27 Martii 1764. Han døde, i sit 54 Aar, den 26 Febr. 1776. Grev J. Henrik, hans ældste Søn, som var bleven Greve og Herre til Guldenssteen, ved Bestemoderens Død, giftede sig i Dresden, den 26 Febr. 1772, med Constance Alexandrine af Kessel, den ældste Datter af Grev Frederik August af Kessel, General i Sarsk Tjeneste. Han var allerede Geheime-Konferenseraad og Ridder af Dannebrog, og naaede omfider samme Værdighed, som hans Fader havde haft, som Stiftamtmand over Sjællands Stift. Han beklædede dette Embede og var Ridder af Elefanten da han døde, i Aaret 1802, efterladende sig Familieraad i 612 Aar i 1766.

— Side 43. Gotfrid i Elefen, Lars Gotfrid Reussf. Voigtland.

— Side 44. Dr. Lucas, var Kanselliraad og Konsul i Marokko, da Kongen udnævnte ham til Justitsraad den 24 Dec. 1759. Ved dets Død i 1762.

— Opsynsmænd. Blandt hans Opsynsbetjente, eller Hushovmestere, udmærkes den velgjørende Johan Chabbert, fransk af Kødset. Han var i nogen Tid Kirke-Ældste ved den franske Menighed, og testamenterede samme adskillige Gaver ved sin Død, i hans 82 Aar, den 13 Novbr. 1754.

— Side 45. Huguetan af Guldenssteen havde staaet den franske Menighed, i Aaret 1742, et Huus til Bøssig for dens fattige; men dette blev, efter nogle Aars Forløb, af Forstanderfabet solgt, for medelst de Indtægter og Besværligheder, som vare forbundne med samme.

Sed satis superque.

I.

Kjøbmanden, bleven Friherre.

L'homme est né pour agir; ramper dans la paille,
C'est être déjà mort.

(Eil Handling fik Manden sit Liv; i Dørstæde det at
henslæbe

Er alt at være død.)

Thomas, ôde sur les devoirs de la société,

Saa tænkte og handlede den Mand, hvis Minde
jeg er ombedet at erindre.

Uden at have haft de Særhandelser eller at for-
undes saa lang en Levetid som Huguet an af
Gyldensteen, var han en af hine navnkundige,
virkomme og flittige Kjøbmænd, som Handelens
adet Heste. II skjen.

Kjendte Lykke og Ære, og som giore Epoke i Handels Historie, for det mindste i dette Land.

Reinhard Iselin eller Iselin, af en borgerlig Slægt i Basel *), der har frembragt adskillige udmærkede Mænd (men en forskjellig Green fra de Lovkyndiges og Lærdes af samme Navn), blev fød i Bruck eller Brugg, en liden Stad i Kanton Argau i Helvetien, den 5 April 1715. Hans Fader, som i nogen Tid havde været Foermænd, havde begivet sig did fra Basel, og holdt Værtshuus der.

Vor Iselin, et af den hæderlige Gæstgivers fem Børn, mærkede allerede meget tidligen, at Handelen var hans Kald; og, man kan ikke nægte, at han jo saavel besad Aand for samme, som at den var hans sande Virkekreds af Naturen. Da han havde faaet sin første Underviisning i Brugg, blev han sendt til Basel, for der, i Handelshuset *Gemuseus*, at lære det, som hører til Kjøbmandsfaget; hvor han ogsaa blev konfirmeret. Da hans Læretid var tilende, reiste han til Kölln ved Rhinstrommen, og blev der Betjent ved et Kontor, hvor han forblev i nogle Aar.

Det var i Aaret 1740, at en Baseler blandt hans Venner, Kandidat til præstelig Embede, og Lærer

*) Iselin'erne i Basel, som ere deelte i adskillige Grene, siges, at være af fransk Oprindelse.

rer i Hof-Agent Michel Fabritsius's*) Huus i Kjøbenhavn (Wagner, siden Pastor ved St. Leonards Kirken i Basel) skrev til ham, for at drage ham hid til denne Danmarks Hovedstad, som virkelig aabnede en skønnere Udsigt for hans planfulde Aand. Iselin kom did samme Aar, og lod sig antage som Handelsbetjent paa ovennævnte M. Fabritsius's og J. Fr. Wævers bekjendte Kontor, bag Børsen.

Hans Principaler, som af Erfaring kjendte hans Duellighed, betroede ham snart de vigtigste Forretninger: især havde han med de Forretninger at gjøre, som vedkom Handelen paa Amerika. Hans Kassebestyrelse, hans samvittighedsfulde Noiagtighed bestyrkede de gode Tanker man havde om ham.

Da Hof-Agenten, Michel Fabritsius, døde omtrent 1745, vedblev hans Enke, Anna

A 2

Ma.

*) Michel Fabritsius, en Hollænder, og Gader til denne Fabritsius, havde, omtrent ved den Tid da Freden sluttedes i Norden, stiftet et Handelshuus under dette Navn i Kjøbenhavn. Sen-
nentræf, paa en Reise til Amsterdam, Wæver, en Westphaler, og hans gamle Ven; tog ham med sig hid, og optog ham i Handelsforeningen. Dette Handelshuus Fabritsius og Wæver har lagt Grunden til mange andre, for størstedelen blomstrende.

Maria Røster, Handelen, paa samme Tid, og giftede sig igjen med Handelskællen, Agent, siden efter Etatsraad, Joh. Fred. Wæwer*). Iselin, som den Afdøde havde bedet om, i Forbindelse med Moderen, at sørge for den ældste Søn's Opdragelse, som endnu var ung, og at danne ham til Handelen, udførte med Iver og Nidkjerhed dette ærefulde Tillidshverv. Dette er Konferentsraad Konrad Alexander Fabritius, som er død for et Par Aar siden. Den duelige og virksomme Iselin blev snart som Guldmægtig optagen i Handelen: han gjorde ogsaa Reiser paa Huset's Vegne, især i Aaret 1744, da han paa samme Tid, i Selskab med en Søn af Pastoren J. F. Mourier, gjorde et Besøg i sit Fædreland, for at see sin Familie igjen.

Efter ni Aars Ophold i Kjøbenhavn, hvortil han var kommen uden ringeste Formue, nedsatte Iselin sig selv som Kjøbmand og Formand for et Handelshuus, da han var bleven Grosserer den 10 September 1749. Det Handelshuus, som

*) Efter Wæwer's Død, omtrent 1759, som var en Onkel af den sidst Afdøde, og med hvilken hun kun havde en eneste Datter, giftede hun sig tredje Gang (den 8de December 1763), med Generalmajor Johan Baptiste Carrière de Longueville, og døde, som den sidste Enke, uden Børn, efter nogle Aars Forløb.

som han stiftede, under det Firma K. Iselin & Komp., blev snart et af de betydeligste og sikreste her i Landet. Han var her, det maae man tilstaae, i lykkelige Tider, hvor der kun vare faa, som kappedes med ham. Grossererlauget, som nu bestaaer af fem og fyrrethve Deeltagere, bestod da kun af sex eller syv, hvilket indskrænkede Vindingen til et mindre Antal Delere. Men, man maae ogsaa tilstaae, at, uafhængige af denne Omstændighed, var det Iselins Talenter, hans Handelsklogskab, hans Opmærksomhed ved Forretninger, hans Flid, hans redelige Fremgangsmaade (Ordspr. X, 4.), som bragte ham Held og vliste ham Veien til Rigdom.

Han var Medlem af alle oktroierede Kompanier, og en af Hoved-Interesserne i hvert. Han blev, henved 1760, en af Direktørerne for det asiatiske Kompanie; og havde ligeledes Deel i det afrikanske Bestyrelse. Desuden var han i Fællig med Mants og Tutein'erne *) saavel i Kattunfabriken i Staden, som i Trykkeriet paa Rosendal udenfor Vesterport, som Tutein,

*) Tutein'erne nedstamme fra Mannheim, ere alle Kjøbmænd og boesatte her i omtrent 60 Aar; de udgjøre nu tvende særskilte Handelshuse. Den ene meget talrige Familie er næsten Deti den tydske reformeerte Menighed, som De Coningherne stiftede i den franske.

tein'erne omfider beholdt, og først skilte sig ved i disse senere Tider. Han var desuden, saa megen Aandsdriftighed besad han, Interessent i mange andre Fabriker og Anlæg. Hans Virksomhed, med saa Ord, var saa stor, at han vaagnede Virkelysten her i Landet og gav den Liv, og gavnede det altsaa paa samme Tid, da han berigede sig selv. Man indseer, at han ikke havde Tid til at besatte sig med Videnskaber eller lærde Kundskaber *). Handel, Vexel og Handelsgranskning syffelsatte ham aldeles, dog uden at bringe ham til at forsømme Menneskets første Pligter, hans Sjæls-Evner, og gabe ham, siger man, et alvorligt og tankefuldt Afsyn: men fandt man ham end undertiden ublid i sit Væsen, saa var han dog altid tjenstagtig, altid aabenhjertig, ligefrem og redelig, totus teres atque rotundus.

N. Iselin, allerede rig og syffelsat med store Handelsforetagender, giftede sig her den 9de Februar 1752, med Anna-Elizabeth Fabritsius, en af hans afdøde Principals Michel Fabritsius's Døttre, hvis Familie, af hollandsk St, er optagen i den danske Adelsstand 1778, med det Tilnavn Tengnagel. De bleve

*) Dog stod han i Venskabsforbindelse med nogle Videnskabselskere, især med Fru Mazars-Roques, fra Basel, som han allerede havde kjendt i Sveits.

bleve biede af deres fælles Sjælehyrde J. L. Stubenrauch, en af Præsterne ved den tydske reformeerte Menighed. Denne Forbindelse, som i nogle Aar havde været i Værk, bidrog ikke lidet til Jselins Kredit, og udvidede, paa en fordeelagtig Maade, hans Handels- og Familieforbindelser, da han derved kom i Frendskab med Classen, Schaffalitsky, Kaas, Sehested, von Hemert o. s. v. Ildstyr, forresten fik han ei mere end 20,000 Rigsdaler. Hans Kone elskede ham inderligen, men han elskede hende ikke mindre, han tilbød hende næsten: hun havde ogsaa en Indflydelse hos ham, som man maae tilskrive den høie Tone, der siden herskede i hans Huus.

Af dette Egtteskab fødtes tvende Sønner og tvende Døttre. Sønnerne (Johan-Michael, fød i Marts 1754, og Reinhard, fød i Februar 1757) døde meget unge: dog den ene af dem, en Dreng af stor Forhaabning, nærmede sig den moednere Alder, da Faderen, som allerede tænkte at lade ham faae Basel at see, havde den Sorg at miste ham. Jselin, berøvet Efterkommere, der kunde forplante hans Navn, havde kun sine tvende Døttre tilbage, Marie-Margarete, fød i Februar 1758, døbt den 2den Martii derefter, og Anna-Elizabeth, døbt den 7de Desember 1759. De fik en Opdragelse, som svarede til deres Forældres Stand, og, foruden andre Lærere, havde efter hverandre som franske Opdragerinder, Jomfruerne Martin, en Hollænder,

derinde, som siden begav sig til Haag, og Moreau, fød i Berlin, som siden begav sig til Tyskland, hvor hun døde meget gammel, 1799.

Man veed, at det er sædvanligt her til Lands, naar man har nogen Formue, at søge Titler og Karakterer, hvorved man erholder en Rang, og for hvilken man betaler en aarlig Skat. N. Iselin var, formedelst sin Rigdom og sine talrige og fornemme Forbindelser, i visse Henseender nødt til at modtage disse Titler, som han ellers kun fandt liden Behag i. Allerede førend hans Giftermaal havde han haft Titel af Agent, som sædvanlig gives Handlende; han fik (ifølge af et Besøg, som Frederik V. gjorde i det asiatiske Kompanies Huus, Onsdagen den 27de August 1760, og den gode Naade paa hvilken Hans Majestæt blev modtagen) Karakter af Justitsraad. Aar 1768 blev han Statsraad, og 1770 blev han udnævnt til Konferensraad.

Maaskee havde det været bedre for ham selv og hans Familie, om han var bleven simpel Kjøbmand, havde beholdt sin helvetiske Tøvnhed, og ikke havde overskredet sin Stands Grændser. Men, af, Eresposter og Titler forblinde de Viseste, uagtet deres hele Tomhed. Iselin, som allerede var Konferensraad, skulde stige endnu høiere. I Januar 1776, paa Kongens Fødselsdag, da han havde opkjøbt betydelige Godser i Bordingborg,

borg (Eggen *), blev han udnævnt til dansk Friherre; og han fik Patentet derover, som indeholdt hans Ophøielse i Adelsstanden, den 21 August. Indtil da havde han, foruden sin Gaard i Boen, kun et simpelt Lyststed i Lyngbye, det samme som Frue Frølich har nylig kjøbt. Paa samme Tid trak han sig ud af Handelen. I det Baaben, som han valgte sig, seer man, blandt andre Sindbilleder, adskillige Hesteskoe.

Jeslin var nyligen bleven ophøiet til Baron, da hans ældste Datter, Marie-Margarete, atten Aar og nogle Maanedes gammel, den 14 Junii 1776, blev gift med Grev Christian-Frederik-Ernst af Kantzau, af Brunsvigsk Medstammelse, Overjægermester ved Hoffet, og Lieutenant ved de lette Tropper, siden Kammerherre. Han var et ungt Menneske, uden Midler, omendkjøndt han havde et stort Navn; men yndet af Dronning Juliane-Marie, der var vidtloftigen beslægtet med ham, der, som man siger, har mæglet dette Egetskab og overtalt Forældrene dertil. Brylluppet blev holdet paa Rosendal, udenfor Porten. Marie-Margarete, som saaledes, imod sin Villie, blev Grevinde af Kantzau, var derfor

flet

*) Disse Gobser bleve solgte i Parseller 1804. for sex Tønder Guld, til et Privatselskab, som, ved atter at udskykke dem, igjen har solgt dem med stor Fordeel.

flet ikke lykkeligere: hun saae sig endog udsat for, at maatte søge om Skilsmisse, og fik den, 1792, imod at hun forbandt sig til, aarligen at betale til sin forrige Mand *) tre tusinde Rigsdaler; og denne giftede sig atter med Frøken Wilhelmine Huth, en Datter af Statsministeren. Hun nedlagde paa samme Tid Navnet Kantzau, og antog det af Baronesse Iselin, saaledes kaldes sædvanligen denne Dame, bekiendt ved sin Munterhed og Hjertesgodhed. Hun havde ikke haft Børn.

Den ny Barons anden Datter, Anna Elizabeth, et meget deiligt Fruentimmer, ægtede i sit attende Aars Begyndelse, den 17de Januar 1777, Gerard Peder Anton Bosk von Calmette, Ritmester i Garden til Hest, siden Kammerherre, ældste Søn af den hollandske Minister, fød i Lissabon den 21 September 1752. Præsten P. P. Enraud forrettede Vielsen i Baronens Hus i Staden. G. P. A. Bosk von Calmette blev, ved sin Faders Dod Aar 1781, en af vore store Godsseiere, ved sine Godser paa Møen; og beklædte med Tre Amtmands-Embedet over Møen og Fælster. Han var ogsaa i nogen Tid en af de Vædste for den franske reformerte

*) Han døde, 60 Aar gammel, den 11 Februar i dette Aar, og efterlod sig adskillige Børn af sit andet Ægteskab. — Dette Dødsfald var saare hældigt for hans første Kone, i Henseende til hendes Formue.

meerte Menighed. Han var bleven Kongelig Geheimeraad, da han døde her af Podagra, som var slaget op, den 7de April 1803. Hans overmaade bedrøvede Enke begav sig paa Reiser, for at ophjælpe sin stedse vakkende Sundhed, og døde i Geneve den 29 Mai 1805, i en Alder af 46 Aar, efterladende en eneste Søn, Karl Renald, en riig Godseier, fød her den 23 Septbr. 1781, konfirmeret af mig ved Paasketid 1799, Kammerjunker siden Martsmaaned 1801.

Reinhard Iselin, som, uagtet han havde gjort sin Lykke i Danmark, dog vedblev at ynde sit første Fædreland og sit Slægtskab, erindrede sig nogle Nærbeslægtede, for at gjøre vel imod dem. Allerede Aar 1764 lod han komme fra Basel en Landsmand, som var en Søn af den berømte Lovkyndige Iselin, der slet ikke var i Slægtskab med ham, uden i Henseende til Familienavnet. Denne var Justitsraad Karl Frederik Iselin, som, efter nogle Aars Ophold i Kjøbenhavn, hvor han gjorde sig skyldig i uforsigtig Opsørsel, begav sig til Kiel 1777, for der at drive Kommissions-Handel. Han døde der uden Børn 1804, og efterlod en Enke, fød Jürgensen. Hiin K. Fr. Iselin og Abr. Schneider, fra Biel, vare begge i en anseelig Række Aar associerede med vor ærlige K. Iselin, men med deres Opsørsel i den Henseende havde han ikke Grund til at være tilfreds. Iselin lod og blandt andre Landsmænd eller Sveitser

komme

Komme hid en Zetter eller Neffe ved Navn Keller, som var adskillige Aar paa hans Kontor, og reiste deraf til Moskow: ogsaa en ung Spengler fra Skaffhusen, en Brodersøn af vor ærbørdige Olding Spengler, en dyrebær Ungling, skulde ansættes i hans Kontor, men døde paa Hdreisen i Hamborg.

Stedse sit Fædreland hengiven og velskellig lod han ogsaa tvende Mænd komme til Kjøbenhavn, eller tilskyndte dem dertil, hvilke, ved Giftermaal, kom siden i Spenglers Familie. Den første var Emanuel Basler, fra Basel, en allerede erfaren Garver, som ankom her i Januar 1772, til hvis Bæste han bidrog, og som takker ham en stor Deel for sin Fremgang og sin Lykke. Den anden kaldte han fra Brugg herover i 1774, en Neffe, nemlig en Søstersøn, Johan Jakob Frölich, der siden ogsaa, deels ved en saadan Onkels Omhu, deels ved egen Flid, blev en udmærket Kjøbmand. Denne var Agent Frölich, min Svoger, en Mand af store Fortjenester, som døde, 55 Aar gammel, den 7 April 1801, og efterlod en meget interessant Familie.

Som Medlem af den tydske reformeerte Menighed tjente R. Iselin den med sin Formue. Han indtraadte i Forstandernes Selskab, som Diaconus, Aar 1752, og blev, efter Anordningerne, to Aar i dette Embede. Han indtraadte atter som Eldste 1770, og gik atter ud 1774. Han er en iblandt denne Menigheds fornemmeste Betsgjørere; og han stod altid i megen Agtelse, saavel

vel for sine Rigdomme som for sin Gudsfrygtighed. Han var i Godvillighed og Redelighed en ægte Zachæus (Luk. XIX. 8). Blandt andre fromme Gaver, og uden at tale om hans sædvanlige Almisser, lagde han den første Grund til Stiftelsen af Baisenhuset i Abenraae, 1765, som staaer under en egen Bestyrelse, en Kapital af 4000 Rigsdaler, hvilken andre Hædersmænd siden forøgede *). Han lagde for sin Deel 2500 Rigsdaler til den Kapital, som Stifterinden Dronning Charlotte-Amalie havde skjenket til Geistlighedens Underholdning, hvilken nu ikke var mere tilstrækkelig; og han skjenkede ved Testament bemeldte Menighed den Summa ti tusinde Rigsdaler. Som god og retskaffen Mand holdt han ofte, enten sin Families, Benneres eller andre Bekjendteres Børn over Daaben: men, hvad man ogsaa bør lægge Mærke til, som en Folge af hans gavmilde og velgjørende Tænkemaade, han stod ofte Fadder af Kristenpligt, for Ex. den 3 Nov. 1765, i det hollandske Kapel, til en Neger, tilhørende Herr G. C. De Windt af St. Thomas, som han gav sit eget Navn Reinhard. Endnu vil jeg tilføie til hans Skilbring som Medlem af Menigheden, at det i Aaret 1768, med begge Forstanderskabers Samtykke, blev ham overdraget, at hæve Renterne af de Kapitaler, som

*) P. Wasserfall, en anden udmærket Velgjører, gav til samme Hensigt 200 Rigsdaler.

som Stifterinden havde udsat i Holland til den reformeerte Kirkes Præsters Underholdning*); et Hvers i hvilket han, da han havde opgivet sin Handel, havde de Herrer Fabritsius og Wæwer til Efterfølgere.

Men, lad os følge ham til hans jordiske Endeligt. O forsængelige Ære! Det var kun kort Tid siden, at Iselin var bleven Baron, da han blev overfaldet af en ulægelig Kærlse, som nødte ham til, ganske at drage sig ud af Forretninger; og paa denne fulgde Svækkelse i alle Henseender. Den beklagelsesværdige Mand leed af denne Sygdom tre til fire Aar, lige indtil sin Død, som, til stor Sorg for hans Slægt og Venner, indtraf den 10 April 1781, i hans Gaard her i Staden (siden von Hemmerts) paa Rjœbmagergaden. Naar man tænkte paa ham, gjentaldte man sig den virksomme og retskafne Rjœbmand, den patriotiske Borger, den varme og trofaste Ven, den velgjørende og gavmilde Mand, som vidste meget vel, at det er ikke overflødig Rigsdom

*) Disse Kapitaler (24 til 25 tusinde Gylden) bleve lykkeligviis trukne tilbage derfra i Aaret 1788, under en politisk Krisis; og de tvende (franske og tydske) Menigheder deelte dem imellem sig, for at udsætte dem her med større Fordeel. Den Kapital af 47000 Rigsdaler, som var udsat i Bremen, ligeledes af Dronningen, var alt trukken tilbage igjen 1755.

dom der skjenker Livet (Luc. XIII. 15.), og den gode Frende. Omendkjøndt det, som han havde tabt ved Falliter eller ved mislykkede Handelsforetagender, efter hans eget Sigende, meget oversteeg den Formue, som han havde tilbage, saa efterlod han dog sine Arvinger sex til ottehundrede tusinde Rigsdaler. Vidrog han, kjøndt mod sin Villie, til Overdaadighedens Fremvæxt, saa erindre man kun først, at det snarere var den, som han saa alle vegne omkring sig, der har Skyld deri, og at denne er en uundgaaelig, desværre ulykkelig, Følge af Handelens Fremvæxt; men at samme ogsaa, forsaavidt som den yttre sig, uden alt for meget at forhøje Prisen paa de første Nødvendigheder, er en af de Grunde, hvorpaa Landets Hæld hæver sig.

Et pragtfuldt Følge, i Spidsen for hvilket vare de tvende Svigersønner Kantzau og Calmette, fulgte Liget den 18de April, da det blev udført til Christianshavn og bisat i den tydske Kirkes Begravelseskapel, ved Fabritzius, Wæwer, Sehested og andre Hædersmænd. Desuden gjordes der, hvilket er meget Brug her til Lands, adskillige Gravskrifter over Baronen, men det betydeligste blandt disse Stykker er en Elegie af ti Stropher, hver bestaaende af fem Vers, af Søstersønnen Frølich, hvori han viser den meest levende Taknemmelighed for alt hvad den Afdøde har gjort for ham, og den sømmeste Erbødighed for hans Minde.

Minde. Titelen er: Dem Andenken Herrn Reinhard's Baron von Iselin, königlichen, dänischen Konferenzerath's; von Fr. Det var indrykket i Adress-Kontorets Efterretninger, og ligeledes særskilt trykt, i Qvart, hos Mik. Møller, Kiøbenhavn 1781.

Baronens Enke, Anna, Elizabeth Fabritsius de Tegnagel, giftede sig igjen, mod Slutningen af det følgende Aar, med Konferensraad og Generalmajor Johan-Fredrik Klassen, en Nordmand og en Ven af den Afsdøde; det er den Mand, som Fredriksværk og især hans Bibliothek gjøre udødelig. Hun døde, uden Børn med denne hendes anden Mand, den 17 Mai 1786, i en Alder af 51 Aar. Fred med hendes Aske!

Reinhard Iselin havde i sit Fædreland tvende Brødre og tvende Søstre, som han altid elskede meget høit. En Broder var Bognmand i lille Basel, den anden havde en Lærredsbleg. De have efterladt Børn *). Friherrens Fader var for længst afgaaet ved Døden, før hans Givtermaal og Lykke; men Enken overlevede ham mange Aar. Af de tvende Søstre blev den ene gift med Herr Frölich, Kantseler i Brugg, Fader til min afsdøde Svoger; den anden, med en Fabrikant ved Ravn Seiler: men ingen af dem kan paa nogen Maade, isølge Testamentets

Klau:

*) Den brave Iselin, Gæstgiver i de tre Konger i Basel, var af denne Familie.

Klausuler (formedeltst Fruens Indsigelse), venter
 Arvesølge efter Baronen: thi, naar H. Iselin's
 lovlige Afkom muligen er uddød, hvilken nu kun be-
 staaer af Baronessen Mar. Margareta, hans
 Datter, og den unge Kammerjunker K. R. Bosk
 af Calmette, da bele Fabritsius'erne, som
 Nærbeslægtede af bemeldte Iselin's Kone, den
 hele store Arv. Og saaledes forsvinder Rigdommen
 ofte (Ps. XLIX. 9); saa forblindede ere Menne-
 skerne! Men, de gode Handlinger blive, Fædre-
 neslandet nyder godt af samme, deres gode Lugt
 stiger til Himmelen, og Gud erindrer dem.

Der forsvinder Rigdommen

Wille der Roden, o fæmme nimmels!
 Parais for de forsvinde;
 Roden is prin truchtmahls
 Que ist vortus ont nimmels. *)

Der forsvinder Rigdommen
 Wille der Roden, o fæmme nimmels!
 Parais for de forsvinde;
 Roden is prin truchtmahls
 Que ist vortus ont nimmels. *)

Der forsvinder Rigdommen
 Wille der Roden, o fæmme nimmels!
 Parais for de forsvinde;
 Roden is prin truchtmahls
 Que ist vortus ont nimmels. *)

W

Min

Minde over et af det forrige Aarhundrede-
des fortjente Fruentimmere.

*Fille des Roques, ô femme aimable!
Parais, fors de l'obscurité;
Reçois le prix inestimable
Que tes vertus ont mérité. *)*

Hvorfra kommer den overdrevne og barnagtige
Brygt for Offentlighed, som man seer hos visse Folk
her?

*) Du Roques Datter, Hæder for dit Køn!
Din Ynde frem af Fortids Mørke skinne;
Modtag for dine Dyder her din Løn,
Saa hvi, som de fortjente den at vinde.

her? Er det Udmhyghed eller Bessedenhed, der frembringer den hos dem? jeg troer det ikke. Lad os, saa meget som mueligt, afholde os fra at rose de Levende; man kan ikke let indlade sig i deres Roes, uden at smigre, og Smiger er en overmaade skadelig Gift: men at gjenkalde de Hedenfarne, vare de end af den jevneste Borgerstand, naar deres Liv er lærerigt for os; vække deres Minde, for at fremstille et Monster; rose Dyden, nemlig *sublatam ex oculis* (som Horats siger); derover kan ingen opholde sig, uden at gjøre sig mistænkt for latterlige Tordomme eller en hovmodig Undseelighed.

Et Gruentimmer, sit Kjønns Hæder, lige udmærket ved selskabelige og huuslige Dyder, og ved Forstand; som opvakte stor Opmærksomhed og næsten gjorde Epoke i Kjøbenhavn; som fortjener en Plads i ædle Gruentimmeres Annaler, netop for disse Egenskaber, hvilke ikke ere saa bekjendte, som de burde være: en saadan Kone var Sophie Renée Mazar, født Roques, Sveitserinde og Dansk tillige, som døde her for næsten fem og tyve Aar siden.

Hendes Forældre, begge lige udmærkede ved Dyd og Værdighed, og ved lys Forstand, vare Præsten Peder Roques, fra La Caune i Languedoc, en berømt Theolog, Pastor ved den franske

B. 2. H. 1. Kirke

Kirke i Basel *), og Lovise de Maumont, hans Egtefælle, begge af fornemme udvandrede franske Familier. Sophie Renée var den ældste af deres sex Børn **), fød i Basel den 23. August 1717.

Hun blev opdraget med megen Omhu, og herligen understøttede man Naturen, der havde begavet hende med en Forstand, eller ualmindelig Fattesevne, og med en fin Fornuft. Faderen, en lærd Mand, dyrkede omhyggeligen disse Anlæg, han gjorde sig Umage for, at danne en Christinde af sin Datter; men benyttede sig tillige af disse lykkelige Anlæg, til at indvie hende, næsten som hendes Brødre, i skønne og lærde Videnskaber, hvori

*) Denne Præst (siges der om ham i Diction. historique) gjorde Sveits Hæd, ligesaa meget ved sit Hjertes Egenskaber, som ved sine store Kundskaber. Han var aabenhjertig, redelig, tjenstagtig, en om Ven og en god Fader. Hans skønne Sjæl stod malet i hans meget heldige Ansigtstræk. — Hans Kollega i Kirkens Pastorat, J. Rod. Ostervald (en af Fru v. Berraions Faddere), var en ikke mindre fortjent og agtet Mand.

**) De øvrige vare tre Sønner, alle Præster ved franske Menigheder i Tydskland, af hvilke Jakob Emanuel, Pastor i Zelle, død i Febr. 1806, var den meest bekendte; og to Døttre, af hvilke den ene har været gift med en Olivier, i Jorndun den anden hensevede ugift.

hvor hun gjorde en Fremgang, der opvakte al-
les Beundring, og meget tidlig tilbejehragte
hende Agtelse. Man kan let forestille sig, at
hun udmærkede sig blandt sin Faders Konfirman-
der, ved hendes offentlige Overhørelse 1733, da
hun første Gang skulde tage Deel i den hellige
Madvere.

S. R. Roques havde især et poetisk Ge-
nie, hvilket viiste sig 1738, da hun, i Anledning
af den gode Forsnaelse, som for kort siden var
igjen tilbejehragt i Genf, ved nogle Rabomag-
ters venfsabelige Mellemkomst, forfattede en smuk
Ode over Freden, som, tilligemed andre
Stykker af denne nye Sappho, maae have været
indrykkede i Journal Helvétique. Det er
i samme ypperlige Samling man finder adskillige
smaa Afhandlinger af hendes Fader.

Endnu mere: Sophie Renée havde, ved
sin berømte Faders Hjelp, endog gjort sig be-
kjendt med Metaphysikkens Dybsindigheder. Man
seer i Bibliothèque raisonnée des
ouvrages des Savants de l'Europe
(bedømmende Fortegnelse over de europæiske Lær-
des Bærker), for Maret 1748, tredje Quartal,
IV Artikel, Side 72 - 97, et lidet Skrift, un-
der den Titel: Epître sur les trois princi-
pales &c. d. e. Brev om de tre fornem-
ste Hypotheser om Sjælens og Lege-
mets Forening, til Frøken Sophie
R. Roques, en Datter af den ærv. P.
Roques, Præst ved den franske Me-
nig.

nighed i Basel; med et foregaaende Brev til Faderen, om Marsagen, hvorfor dette Skrift er tilegnet hans Datter. Forfatteren begynder saaledes;

„Hvo der ikke, som jeg, kjender Deres Fædrenes Datter, vil forundre sig over, at jeg tilegner hende et Brev over en Gjenstand, der er saa abstrakt og saa vanskelig, som den, om Forbindelsen imellem Sjæl og Legeme; men denne Forundring vilde ophøre, naar man vidste, at hun, under Deres Vejledning, har trængt ind i Mafernes Helighed, og, at Philosophien eier saa Hemmeligheder, som De ikke har opdaget for hende.“

„Vor Tids Damer lade sig ikke nøje med, at vinde vore Hjerter ved Skjønhedens alvægtige Indtagenhed, men vil endog, o. s. v.“

Efter dette Brev til Pastor Røgnæs, som udgjør 19 Sider, i hvilket der tales om adskillige Metaphysiker og Philosopher af begge Kion *), og hvori den berømte Leibnits (af meget antagelige Grunde) fremstilles som en Under af Lærdommen om en uundgaaelig Skjæbne, kommer Brevet til Jomfruen selv, hvoraf vi her vil anføre de første Vers.

Toi

*) Clavie, Bourguet, Mallebranche, Cronzas, Bayle, Watel, Des Houlidres, Du Châtelet, o. s. v.

*Toi que les muses ont ornée
De leurs dons les plus précieux;
Toi qui, dès le berceau, sur le Pindé
amenée,*

*Parles si bien le langage des dieux;
Aprends-moi, charmante Sophie,
L'art heureux de faire des vers,
Et de joindre un grand sens à leur douce
harmonie.*

*Mon âme à tes accords attentive, attendrie,
Sent tous les mouvements divers
Qu'exprime si bien ton génie.*

*Tout plait, tous nous ravit dans tes
savants concerts,
Quand ton luth de la paix †) nous dépei-
gnait les charmes, etc. etc. *)*

Dette

**) Du, som af Muserne til Cie fik*

De høieste blandt alle deres Gaver,

I deres Favn fra Svøb til Pindus gif,

Og Gundermaalet i din Vælde haver,

Fortryllende Sophie, lær du mig

Din Kunst — saa skjönt, saa heldigen at digte,

Lad Velld der med Skarpsind parre sig.

Min Aand, med din Guldkommenhed i Sigte,

Dybt feler hvert et Indtryk, som dit Vid

Saa høiligt skabte frem af søde Strengs,

Da Fredens Salighed var Sangens Id, †)

Og henrykt Hierter ved dens blide Toner hænge.

†) Sigter til Frelsenens før omtalte Ode om Freden.

Dette Brev paa sex til syv Sider, hørt man,
nogle Skidesløsheder fraregnede, og uagtet dets
lærde Siensstand, finder mange smukke Steder,
sluttes saaledes:

*Richesses, dignités, titres, gloire, puissance,
Des travaux des humains frivole récom-
pense;*

Vous ne sauriez nous rendre heureux,

Un coeur fidèle et généreux

*Ne trouve qu'en Dieu seul, dans sa gran-
deur immense,*

Un objet digne de ses vœux.)*

Sophie-Renée Roques havde, saa
at sige, æret Sveits og sine Forældre ved sin For-
trinlighed og sit Vid; men nu blev det hendes Be-
stemmelse med disse Guldkommenheder at glæde dette
Land, og længe at glimre (sit venia verbo) i dette
Kongeriges Hovedstad, en Virkfreds ganske andet
end den i Basel; og det i de forskjellige Forhold,
som Kone, Huusmoder og i Omgangskreds:
Forhold der ere saare mærkelige!

Pæ

*) At være hødret, mægtig, stor og rig,

Forgængelige Løn for Dødeliges Nøje;

Naar gjorde du vel nogen lykkelig!

En ædel Siæl med Pligterne for Die,

Som kjender Gud og hans Guldkommenhed,

Han intet værdigt her for sine Døfter veed.

Pastoren Joh. Ferd. Mourier *), en af
 Præsterne ved den franske Menighed i Kiøbenhavn
 og en Ungdoms Ven af Pastor W. Roques,
 havde saaledes havt Leilighed til at kjende den
 elskværdige Sophie, som han havde seet sidste
 Gang paa sin Gjennemreise, da han kom tilbage
 herhid fra Genf 1737. Bemeldte Pastor talte om
 hende til sin Hustrues Broder Johan Wilhelms
 Mazar **), som da var Vise-Brandmajor i
 Kjøb.

*) Min Farsfaders ældre Broder, fød i Rolle, udi Vadt-
 landet, af franske udvandrede Forældre, i Nov. 1692;
 indviedt til Præstestanden i Lausanne 1717; siden
 efter Opdrager i Pietets Hus i Genf; kaldet
 hertil som Pastor 1721; gift det følgende Aar med
 Anna Henriette Mazar.

**) Fød i Kiøbenhavn af agtværdige Forældre, den 21
 October 1710, nær ved den bedrøvelige Pesttid.
 Fra sit fiortende Aar af, var Joh. Wilh. Mazar,
 ved Indflydelse af J. D. Preisler, som siden blev hans
 Stedsfader, ansat ved Hovedstadens Brandvæsen;
 blev Brandmajor i Bergen i Norge, d. 26 Sept.
 1732; Vise-Brandmajor i Kiøbenhavn, d. 29 Okt.
 1735; virkelig Brandmajor, med Titel af Major
 ved Infanteriet, blev han, ved Preislers Afgang,
 d. 3 Mai 1748; og forlod Tjenesten, med Karakter
 af Oberst af Infanteriet, i Mai 1777. Han var en
 yngre Broder til sin Søster Anne Henriette, gift
 med Pastor J. F. Mourier. — Omendviendi det
 — just ikke hører til denne Antegnelses Hensigt, at

tale

Kiøbenhavn, og ønskede at gifte sig; og han talde
saaledes om hende, at denne fik Lyst til hende.

Der
tale vidtløftig om Familien Mazar (hvis Navn
i lang Tid blev paa forskiellig Maade orthograsert
Mazar, Mazars, Mazas), vil jeg dog anmærke, at
Grants Mazar, Joh. Vilhelms Fader, forhen Offi-
seer i Ludvig XIV. Tjeneste, var flygtet fra Lan-
guedoc, tilligemed flere af sin Familie, mod Slut-
ningen af det XVII Aarhundrede, til Kiøbenhavn,
hvor han giftede sig 1700, med Marie Evane, en
ung Kiøbenhavns Pige af hollandsk Herkomst, med
hvem han avlede nogle Børn, af hvilke Anne-
Henriette og Joh. Vilhelm alene have overlevet dem.
Han ernærde sig her som Sproglærer, blev ogsaa
Pasje-Hofmester, og døde af et Fald, i en midtlig
Alder, d. 11 Aug. 1713. Hans Enke, en brav og
stræbsom Kone, om hvilken man har sagt mig, at hun
gjerne flødte Tiig, giftede sig igien, efter mange Aars
Forløb, med Joh. Daniel Preisler, en Lutheraner,
og døde, uden Børn med ham, d. 29 Mai 1752. —
Endnu bør anmærkes, at Familien Mazar, een af de
ældste og fornemste udi vor franske Menighed, der mere
end for 60 Aar siden, bekiendt under det Navn Mazar
de la Garde, formodentlig efter Jfr. Anne Mazar
de la Garde, fra Camarets, Joh. Vilhelms Dante,
en meget religiøs Pige, som døde her, i Febr. 1741,
31 Aar gl., og som bemeldte Mazar samt Søsteren
Mourier arvede. Hun havde Levet i Genf, og var
her en tro Veninde af Enkesken Latour d'Allies. — En

Der sendtes endog vorelsviis sinnaae Portræter. Mazar, saaledes bestemt, besluttede at foretage Reisen, for selv i egen Person at begjære hende, som hans Hjerter slog for. Til den Ende reiste han med sin Søster Fru Mourier, Mazar, i Mai 1739, anbefalet ved Breve fra sin Svoger Præsten, ved alt hvad der var foregaaet i Forveien, og især ved sit eget Værd; forresten var han i en passende Alder og eiede anstændige Revenuer. Han fremstillede sig ikke forgæves for Zomfruens Forældre, og behøvede ikke at frue længe. Han fik Sophie Renée, som da var 22 Aar; og den ærværdige Fader viede dem selv i den franske Kirke, i Høsten 1739. Efterat de tvende Nygifte havde taget den sømmeste Afsked med den Roqueske Familie og tilhørende Venner, reiste de fra Basel; og, mod Slutningen af samme Aar (i hvilket der indtraf en af de strengeste Vintere, som Historien ommelder), førte Mazar sin Brud til Kiøbenhavn.

Deres Forening, som aldrig blev forstyrret, blev velsignet med adskillige Børn, som alle (en for

Green af Familien, nedstammende af Johan, en ældre Broder til Frants Mazar, begav sig tidliggen til Brandenburg, hvor jeg har seet, 1800, en Desendent, Kaptein i Preussisk Armee. En anden Green maa være i Stor-Britanien, hvor en Præst Mazar døde som Hof-Kapellan hos en Dronning. — Bemeldte Anne, Johan og Frants Mazar deres Forældre (som forbleve og døde i Languedok for Flygtningstiden) vare Mødede Mazaras, V. D. M., Borger i Mont-de-Camarets, og Marthe Martin.

for tidlig Nedkomst underveis fraregnet) bleve fødte i Kiøbenhavn, og som jeg her giver en Forregnelse over; hvilket jeg haaber Familien vil tilgive mig, om dette skulde komme dem for Dine.

Peder-Grants, Kjøbmand, fød den 20 Septbr. 1740, reiste til Bengalen 1766, hvor han for nogle Aar siden døde ugift.

Johanne-Henriette-Rudolfine (sin Moders livagtige Billede), fød den 23 Junii 1742*), gift den 20 April 1781 med Honoré-Anton-Mosconi de Verraton, fra Draguignan, forhen fransk Konsul i Aleppo; i Kongelig dansk Tjeneste siden 1758.

Alexander-Ludvig, Søemand i Kofsardieydseniet, fød den 9 Juni 1744, døde 1761 paa Reiden for Salee i Barbariet.

Lovise-Marie, fød den 22 Juli 1748, ugift.

Fred.-Paul-Benjamin, i nogle Aar Kasserer ved det Norske Post-Kontor**), fød den 4 December 1750, gift, den 13 Juni 1784, med Birgitte-Marie Knudsen, siden en rigtig Arving, med hvem han har (tvende andre af døde Børn fraregnet) en Søn og en Datter, begge meget interessante.

Sara

*) Møliken, ved ovenmeldte Anledning, tilføjede Gaderen til sit Navn det Tilnavn de la Garder, som hans Descendenter bibeholde. Mazarerne fra Brandenburg talde sig Mazar af Camarets.

**) Fra 1783 til 1794, var han en af Kirkens Eldste ved den fransk-ref. Menighed.

Sara Sophie Wilhelmine, fød den 25 Septbr. 1752, gift i Maret 1774 (to Aar efter en bekjendt Ministers Fald) med Legationsraad (siden Statsraad) Hefrich Peder Sturz, en Mand af overmaade megen Forstand, som døde i Bremen den 12 Novbr. 1779, og efterlod hende som Enke. Hun havde tre Børn med ham, af hvilke kun en Datter, fød i Oldenborg, lever.

Elizabeth Sophie, fød den 11 Aug. 1754, døde meget ung.

Julie Henriette, fød den 28 Juni 1756, gift, den 28 August 1789, med Oberstløjtnant (nu Oberst) Poul Alexander v. Ross*), døde og efterlod ham tvende Børn, den 8 September 1802.

Det er ubehageligt at see en saa interessant Familie, som man havde Grund til at formode vilde blive talrig, bragt ned i den Hensigt til dette Punkt; især gjør det mig ondt paa den franske Kolonies Vegne. Men, lad os vende tilbage til den værdige Moder.

Frue Mazar, der havde vedligeholdt Brevveksling med sine kjære Forældre, havde den Sorg at tabe sin ærværdige Fader den 13 April 1748. Hvilken haard Prøve for hendes barnlige Kjerlighed! Hun beholdt sin Moder lige indtil

*) Faderen, fød Walter, havde antaget det skotske Navn Ross isteden for sit egentlige, ifølge en Bestilling i et Testament til hans Fordeel.

til 1773. Man havde gjort sig Umage for at faae at vide, om Pastor Roques, en berømt Prædikanant, da et af Præsteembederne ved den franske reformerte Menighed var ledigt 1743, kunde være findet at tage herhid. Familien Mazars, adskillige anseete og andre Medlemmer ønskede det (endstjondt han, desværre, ikke længe skulde have opbygget denne Menighed); men han afflog det, for ikke at være i Vejen for den Afdødes, Paul Hérault's, Søn*), en lige saa dydig Mand; og denne fik Kaldet.

Fød for den behagelige Omgang, havde vor elskelige Mazars Roques snart gjort mange Bekjendtskaber her, og vundet alles Hjerter i sit nye Fædreland. Hun og hendes Mand modtog, allerede i deres første Boelig i Knabroestrædet, men især, siden 1747, i deres Hus paa Kjobmagergaden, saaog paa deres Lyststed Lovisehlund, saavel deres Slægtninger og Venner, som alle franske Fremmede og hvert Menneske af Opdragelse, uden for Resten at indbyde nogen. Man samledes der ved Theebordet, ikke saa meget for at spille Kort, hvilket slet ikke var noget den gode Kone fandt Smag i, som for Fornøielsen Skjold, den Samtalen stienkede, der sædvanlig var fransk; man opførte ogsaa Musik der, et Talent som Frue Mazars dyrkede med Held, da hun havde en overmaade behagelig Stemme: sædvanligen blev man der uden videre for at spise til Aften. En-
hver

*) P. P. Eyraud eller Hérault, af Kjobenhavn, ordineret i Genf, hvorfra han nyelig var kommen tilbage.

hver Fremmed, der kun havde nogen Levemaade, enhver anstændig Mand, Lærd, Kunstner, Videnskabsmand maatte besøge Mazars Huus; det var Vittighedens og den gode Levemaades Segl. Det hørte ikke til hine Pragthuse, hvor Ejerens Overdaad og Indflydelse indbyde til at gjøre Opvartning; aldeles ikke et Huus som J. J. v. Bergers, der var samtidigt med dette, hvor den højeste Adels, ja endog Prindser forsamlede sig og omgiktes paa en fortrolig Fod, hvor Olands og Pragt herskede, og hvor man troede at være ved Hoffet: nej, Mazars Huus var Venstabs Tempel, Vittighedens og Smagens hellige Samlingsplads; et Huus der besøgtes af Personer af høj Stand, men især af Tidsalderens skønneste Mænd, der vilste Afgjælde mod Konens Karakter, imedens de beundrede hendes Vid, og fandt sig der befriede for Tvang; et Modested for enhver, Udlænding og Indfødt, der udmærkede sig, i hvilket Fag det end var; et hyperligt Tilflugtssted for enhver, der vidste at sætte Priis paa godt Selskab. Enhver fortjent og oplyst Mand, som engang var indført der, vedblev der bestandigen at være velkommen. De, som besøgte dette Huus og endnu leve, tænke sig aldrig den Tid tilbage og mindes aldrig dette Huus uden Fornøjelse og Gavn, hvor megen Skadesløsholdelse end andre Huse tilbyde dem.

Der saae man M. Angl. La Baumelle, fra Alais i Languedoc, Kandidat i Theologien og Professor; som
har

har forfattet: *Mes Pensées, ou Qu'en dira-t-on?* (Mine Tanker, eller hvad vil man sige derom?), og Redaktør af den danske *Tilskuer*; han var da Hovmester i Grams Hus. Denne Mand gjorde sig omfider bekendt ved sine Tvistigheder med *Voltaire*, som han vovede at ville sætte sig i Ligning med, og over hvis *Henriade* han udgav Anmærkninger. Man siger, at *Sophie* fægtede med ham; og man har endnu Vers og nogle smaa Skrifter, som udkom paa den Tid i denne Anledning. — *P. H. Mallet*, fra Genf, Professor i Litteraturen og Historien, som levede ved Hoffet, Forfatter til den bedste Historie over Danmark. Man har desuden andre ypperlige Værker af denne Lærde, som levede næsten 20 Aar i Danmark, og døde i Genf sidste Foraar. — *E. G. Fr. Reserdil*, en Sveitsers fra Wadtsland, Fru *Mazar's* Næst-Sødskenes Søbarn, en Mand af stor Forstand, en god Humanist og en meget fortjent Mand, som i nogen Tid var kongelig Kabinets-Sekretær, og beæret med Hans Majestæts inderligste Fortrolighed. — *Urban Roger*, ogsaa en Wadtslands-Sveitsers, Sekretair ved Departementet for de udenlandske Sager, og, for en stor Deel, Forfatter til *Lettres sur le Danemark* (Breve om Danmark), skrevne under en ypperlig Patriots, Stats-Ministers og Chefens for det udenlandske Departements *J. E. H. Bar. af Bernstorff's* Indflydelse. — Bemeldte Ministers Gemalinde,

